

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Острозька академія»
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та національної безпеки
Кафедра регіональних студій

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра
на тему:
«Розвиток туристичної галузі Фінляндії у XXI столітті»

Виконала студентка 6 курсу
групи МКР-61
спеціальності 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
ОПП: Країнознавство
Контаріс Олена Вікторівна

Керівник – доцент кафедри країнознавства
кандидат історичних наук
Шишкін Іван Геннадійович
Рецензент – кандидат історичних наук, доцент
Конопка Наталія Олегівна

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФІНЛЯНДІЇ7

1.1. Географічне положення та природно-кліматичні умови Фінляндії7

1.2. Рекреаційні ресурси Фінляндії10

Висновки до розділу 119

РОЗДІЛ 2. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ 21

2.1. Сучасний стан нормативно-правової бази21

2.2. Регулювання туристичної діяльності у Фінляндії29

2.3. Нормативно-правове регулювання ліцензування та сертифікації туристичної діяльності у Фінляндії32

Висновки до розділу 241

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ 43

3.1. Інфраструктура транспорту Фінляндії43

3.2. Сучасний стан готельно-ресторанної індустрії Фінляндії50

3.3. Основні види туризму57

Висновки до розділу 363

РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ 65

4.1. Проблеми розвитку туристичної галузі Фінляндії65

4.2. Шляхи вдосконалення туризму у Фінляндії73

Висновки до розділу 479

ВИСНОВКИ 80

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ 82

ДОДАТКИ 91

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У багатьох країнах світу туризм розвивається як система, що дає безліч можливостей для ознайомлення з історією, культурою, звичаями, духовними та релігійними цінностями країни, її мешканців. Окрім цього, туризм забезпечує доходи до державної скарбниці, не кажучи вже про той факт, що ця система обслуговує багато фізичних та юридичних осіб, так чи інакше пов'язаних з наданням туристичних послуг. Індустрія туризму в розвинутих країнах є важливим джерелом підвищення добробуту держави і самого населення. Значення туристичної галузі та рекреаційних ресурсів продовжує зростати. Це пов'язано з тим, що туризм набуває все більшого значення для міжнародних відносин і є стимулом для поживлення економічного становища країн та регіонів.

Сьогодні туризм є явищем, яке увійшло в повсякденне життя майже третини населення земної кулі. Тому, вивчення туристичного потенціалу країни є надзвичайно важливим та актуальним завданням. Щодо індустрії дозвілля у Фінляндії, слід зазначити, що розвинена економіка та інфраструктура сфери послуг сприяють інтенсивному розвитку туристичної галузі. Окрім економічних основ, Фінляндія має ряд історичних та географічних умов, які поживляють розвиток туризму. Фінляндія є країною, що межує з багатьма розвиненими європейськими державами, що сприяє транзитному туризму. Крім того, Фінляндія багата пам'ятниками, які можуть зацікавити туристів з інших країн.

Влада кожного фінського міста організовує різні фестивалі та численні свята, займається будівництвом нових музеїв та створенням різноманітних атракціонів, що поєднують сучасні досягнення технічної думки, національні традиції та природні ресурси. Влітку Фінляндія є центром водного туризму та риболовлі в Європі завдяки численным річкам та озерам, а взимку тут можна займатися різними зимовими видами спорту. Протягом року країну відвідують понад 2,5 мільйони людей.

Політика сприяння історичному та культурному туризму в багатьох країнах демонструє тенденцію до сталого розвитку. Потенціал історико-культурної спадщини розглядається як потужний важіль не лише для зростання економічних показників туризму, але й як фактор, що сприяє збереженню, захисту та просуванню історичної, культурної та етнографічної спадщини націй. Залишається актуальним питання максимальної привабливості та комплексного використання історико-культурних туристичних ресурсів, який визначається як сукупність пам'яток матеріальної та духовної культури, що були створені у процесі історичного розвитку території, які мають соціальне та освітнє значення. Група історико-культурних ресурсів включає в себе історичні, архітектурні, мистецькі, етнографічні та народні пам'ятки.

Фінляндія має велику національну, природну, матеріальну та духовну спадщину, що має позитивний вплив для розвитку туристичної галузі країни. У цьому і полягає актуальність дослідження теми роботи «Розвиток туристичної галузі Фінляндії у XXI ст.». Належне використання фінської спадщини у туристичній галузі сприяє створенню робочих місць, зростанню доходів, збільшенню туристичних потоків і, зрештою, добробуту населення та економічному добробуту регіонів загалом.

Стан наукової розробки проблеми. Багато наукових праць присвячено вивченню туристичного (розважального) потенціалу території, але оцінка рівня регіонального розважального потенціалу та забезпечення розважальних ресурсів є проблематичною і може бути частково вирішена в розрахункових економічних чи географічних параметрах.

Вивченню туристичної галузі Фінляндії присвячено низку праць як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Зокрема Н.Л. Терес, С.М. Юнгер, В.М. Шевченко та Л.А. Коваленко, в працях яких досліджено туристичний потенціал Фінляндії та фінські вчені: А. Нілунд, Е. Сірпаранта, Н. Йокінен, Віролайнен і А. Корхонен, праці яких спрямовані на дослідження туристичної галузі Фінляндії, але все-одно туристична галузь Фінляндії досліджена не

достатньо. Додаткового дослідження потребує ретельний аналіз готельної та ресторанної індустрії Фінляндії.

Мета дослідження: Метою дослідження є комплексне вивчення туристичної галузі Фінляндії у XXI ст.

Завдання:

- Дослідити природно-рекреаційний потенціал Фінляндії;
- Розглянути нормативно-правове регулювання галузі туризму країни;
- Проаналізувати розвиток туристичної інфраструктури країни;
- Охарактеризувати основні види туризму країни;
- Вивчити проблеми та перспективи розвитку туристичної галузі країни.

Об'єкт дослідження: Фінляндія

Предмет дослідження: туристична галузь Фінляндії у XXI ст.

Хронологічні рамки роботи: 2001-2021 рр.

Географічні рамки роботи охоплюють територію Фінляндії в межах її державних кордонів.

Аналіз джерельної бази дослідження: статистичні дані Фінляндії у розрізі показників, що аналізують розвиток туризму; рекомендації у сфері статистики і понятійного апарату індустрії туризму; матеріали періодичної преси.

Практичне значення. Отримані наукові результати є попередньою теоретико-методологічною основою для подальшого ґрунтовнішого дослідження проблеми. Крім того, матеріали магістерської роботи можуть бути використані для написання статей та у підготовці до виступів на конференціях, присвячених проблемам міжнародного туризму.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та використанні науково-практичних інструментів стратегічного управління процесом розвитку туризму у Фінляндії. Найважливішими результатами наукової новизни є удосконалення підходу до розробки стратегії розвитку туризму, який, на відміну від чинного, ґрунтується

на ієрархічному принципі створення стратегії: виділення чотирьох рівнів розвитку (національний, регіональний, туристичні дестинації та конкретні суб'єкти господарювання) та відповідних планових документів розвитку на кожен рівень (національна стратегія, регіональна стратегія, стратегія призначення (міста, селища, села, інші місця) та стратегія суб'єктів господарювання). Також, подальший розвиток отримали положення концепції стратегічного управління процесом розвитку туризму у Фінляндії на макро-, мезо- та мікрорівні, які, на відміну від попередніх, структуровані та включають суб'єкти, об'єкти, цілі, механізми та результати, які забезпечать розвиток туризму і стимулюватимуть розвивати промисловість відповідно до основних принципів концепції сталого розвитку туризму.

Апробація. Проміжні результати дослідження були представлені автором на XI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Міжнародні відносини і туризм: сучасність та ретроспектива» (м. Острог, 2021 р.); Студентських наукових записках Національного університету «Острозька академія» серії «Країнознавство і міжнародний туризм» (м. Острог, 2021 р.).

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків. Загальний обсяг роботи – 97 сторінок.

1.1. Географічне положення та природно-кліматичні умови Фінляндії

Фінляндія – європейська країна, розташована на півночі Європи. Загальна площа країни складає 338 145 км² (65 місце у світі), з них 303 815 км на суші та 34 330 км у внутрішніх водах. Площа країни становить майже половину площі України (Див.: додаток 1). Природа Фінляндії відрізняється від природи інших країн Фенноскандії. Разом із Норвегією та Ісландією Фінляндія є найпівнічнішою країною на європейському континенті (Див.: додаток 2).

Фінляндія межує на півночі з Норвегією (спільний кордон – 709 км), на північному заході – зі Швецією (545 км), на сході – з Російською Федерацією (1309 км). Загальна довжина державного кордону становить 2563 км [40, 93]. Найбільша відстань з півночі на південь – 1160 км, максимальна ширина – 540 км. Фінляндія омивається водами Ботнічної затоки на заході та Фінської затоки в Балтійському морі на півдні. Загальна довжина морського узбережжя складає 1250 км [40, 94].

Відповідно до Конвенції ООН з морського права 1982 року (UNCLOS), довжина територіальних вод країни була встановлена на рівні 12 морських миль (22,2 км). Район, який є прилеглим до територіальних вод і в якому держава може здійснювати контроль для запобігання порушенням митних, податкових, імміграційних чи санітарних правил, простягається на 14 морських миль (25,9 км) від узбережжя (стаття 33) (Див.: додаток 3) [45, 33].

Клімат Фінляндії помірний, перехідний до континентального. Він набагато м'якший за клімат в інших районах тих самих широт. На підвищення температури впливають такі фактори, як Балтійське море, внутрішні води та західні вітри, що приносять тепле повітря з Атлантики [55, 94].

Кліматично Північні території є найсуворішою частиною Європи. Більша частина території цієї країни зазнає впливу океанічних мас помірних широт. Клімат помірний, на південному заході він перехідний від морського до континентального.

Середні температури лютого коливаються від $-3\text{ }^{\circ}\text{C}$ на півдні до $-14\text{ }^{\circ}\text{C}$ на півночі. Відповідно в липні показники термометра коливаються від $17\text{ }^{\circ}\text{C}$ до $15\text{ }^{\circ}\text{C}$. У північних районах середня температура липня не перевищує $10\text{ }^{\circ}\text{C}$ – $12\text{ }^{\circ}\text{C}$, а в південних (Гельсінкі) – $16\text{ }^{\circ}\text{C}$ - $17\text{ }^{\circ}\text{C}$.

На півдні Фінляндії середня температура найтеплішого місяця в липні становить 17 - $18\text{ }^{\circ}\text{C}$, в центрі $16\text{ }^{\circ}\text{C}$, а на півночі 14 - $15\text{ }^{\circ}\text{C}$. Взимку різниця температур помітніша: від $-4\text{ }^{\circ}\text{C}$ на Аландських островах до $-14\text{ }^{\circ}\text{C}$ на півночі Лапландії. Вегетаційний період, коли середньодобова температура перевищує $5\text{ }^{\circ}\text{C}$, майже на два місяці довший на півдні Фінляндії, ніж на півночі країни. Різниця дещо компенсується тим, що північна частина Фінляндії отримує більше сонячного світла з інших районів під час опівнічного сонця. Загальна кількість активних температур вище $5\text{ }^{\circ}\text{C}$ на півдні становить $13\text{ }^{\circ}\text{C}$, на півночі лише $6\text{ }^{\circ}\text{C}$. Сніговий покрив на півдні тримається від чотирьох до п'яти місяців, а в Лапландії більше семи. Відповідно, на півдні сніг випадає на початку місяця квітень, а на півночі сніговий покрив з'являється лише у другій половині травня [52, 52].

Взимку клімат Фінляндії прийнятний для заняття фігурним катанням, катанням на лижах та багатьма іншими, як гірськими, так і звичайними популярними видами спорту по всій Фінляндії, особливо на гірськолижних курортах. Каное може бути різним видом водних видів спорту, як на спокійних озерах, так і на бурхливих річках на півночі. Туристи можуть порибалити в навколишніх ставках, насолодитися прекрасними велосипедними прогулянками та верховою їздою. Популярний спорт дайвінгу практикується на всьому західному узбережжі. Тому, відпустка у Фінляндії – ідеальний відпочинок для всієї родини. Слід зазначити, що на півночі та півдні Фінляндії спостерігаються різкі зміни температури та

тривалості дня. Четверть країни розташована за Полярним колом, на північ від широти 65° п.ш. Однак гірська система захищає Фінляндію від впливу Атлантичного океану [40, 84].

Головним національним скарбом Фінляндії є, звичайно, її природа, яка дуже приваблює як туристів, так і місцевих жителів. Любителі майже всіх видів відпочинку знайдуть тут цікаві місця. Для шанувальників активного і навіть екстремального відпочинку у Фінляндії діють гірськолижні курорти з розвиненою інфраструктурою, риболовлею та сніговими сафарі. Для людей, які віддають перевагу тихому відпочинку на природі, є можливість розміщення в дачних будиночках на березі озер або в тихих куточках країни. Фінська зима дуже сприятлива для лижників. У країні понад 140 гірськолижних курортів, які розташовані майже в кожному місті Фінляндії, але більшість частина з них зосереджена на півдні. Гірськолижний сезон починається в жовтні і триває до середини травня. Гірськолижні курорти мають освітлені схили, і темрява полярної ночі не заважатиме кататися на лижах.

Окрім спортивних уподобань, багато центрів пропонують різноманітні розваги та цікаві екскурсії. Особливим видом розваг у Фінляндії є сафарі на снігу на собачих упряжках або снігоходах. Сафарі відбувається у східних та північних регіонах Фінляндії. Оскільки вся країна знаходиться на північ від 60 ° пн.ш., влітку дні довгі і прохолодні, а взимку короткі і прохолодні. Влітку на півдні Фінляндії тривалість дня становить 19 годин, а на крайній півночі сонце не заходить за горизонт протягом 73 днів, через що Фінляндію називають «країною опівнічного сонця» [46, 42].

Протягом року в країні панують західні вітри з частими циклонами. Середні температури в усі пори року значно вищі, ніж у східних регіонах тих самих широт. На півдні Фінляндії зима порівняно м'яка і характеризується частими відлигами, а літо досить тепле. Щодо півночі, то в цьому регіоні зима сніжна і довша, а літо прохолодне (Див.: додаток 4).

Сніговий покрив на півдні триває 4-5 місяців (збільшення на початку квітня), а в Лапландії понад сім (у другій половині травня) [61, 83]. Західне узбережжя країни зазвичай отримує менше опадів, ніж внутрішні озера. Розташування Фінляндії у високих широтах спричиняє довгий перехід від дня до ночі. У Лапландії зимова ніч триває 50 днів, перервана сутінками опівдні [45, 42].

Таким чином, Фінляндія – це швидкозростаючий напрямок туризму у Північній Європі. Завдяки унікальному розміщенню та широкому асортименту варіацій туристичного відпочинку, регіон приваблює все більше міжнародних відвідувачів. Північна країна славиться своєю природою та окремими регіонами, що простягаються від Гельсінкі до Лапландії. Незважаючи на це, Фінляндія має свою певну специфіку кліматичних умов, яка, в окремих випадках, не завжди є сприятливою для масового туризму, оскільки саме природа та клімат є базовими компонентами для розвитку окремих видів туристичного відпочинку.

1.2. Рекреаційні ресурси Фінляндії

Скандинавські гори вирізняються в рельєфі Північної Європи (Див.: додаток 5). Вони сформувалися внаслідок підняття каледонських структур, які в наступні геологічні епохи стали на відносно рівною поверхнею. Скандинавські гори характеризуються значним зледенінням, що займає площу майже 5 тис. км². Снігова межа у південній частині гір зосереджена на висоті 1200 м, а на півночі може знизитися до 400 м. Під шарами морських відкладень утворюється центральна шведська низовина, яка росте на плато Споланд як збільшується кристалічна основа [46, 41].

Приморське узбережжя Фінляндії, поряд з архіпелагом, озерами та річками в середині країни дуже привабливе для любителів човнів та яхт. Велика кількість річок сприяє цікавим туристичним поїздкам, наприклад, спуску річкових порогів на різних суднах (каное, плоти тощо). Риболовля

дуже популярна у Фінляндії. Чисті та багаті рибою водосховища в країні пропонують необмежені можливості для різноманітної риболовлі, тим більше, що це захоплення можливе в будь-який час року.

У Фінляндії налічується приблизно 190 тис. озер, які займають 9% її поверхні. Найвідоміше озеро – Сайма на південному сході, яке є важливим для сплаву та вантажного транспорту у внутрішніх районах, які не обслуговуються залізничним та автомобільним транспортом. Озера Пяйянне на півдні, Нясіярві на південному заході та Оулуярві в центральній Фінляндії, поряд з річками, також відіграють важливу роль у водному транспорті. Численні невеликі канали з'єднують річки та озера країни, зрідка обходячи водоспади. Найважливішим є Саймаський канал, який з'єднує озеро Сайма з Фінською затокою. Фінляндію можна назвати країною озер, що дає можливість розвивати різні види водного туризму в країні [48, 74].

Третина Фінляндії вкрита болотами (враховуючи заболочені землі). Торф широко використовується як підстилка для худоби і набагато рідше як паливо. У деяких районах проведено санацію водно-болотних угідь. Фінська фауна бідна. У лісах здебільшого живуть лосі, білки, зайці, лисиці, видри та чубаті тритони. Ведмідь, вовк і рись водяться лише у східних районах країни. Різноманітний пташиний світ (до 250 видів, включаючи тетерева, глухаря, тетерева, куріпку). Лосось, форель, сиг, окунь, судак, щука, ряпушка водяться в річках та озерах, оселедець зосереджені здебільшого у Балтійському морі.

Основні національні парки: Лемменйокі, Паллас-Унаустунтури, Оу-Ланган, Східна Фінська затока, Скергодсгавець та інші. Ці місця є мальовничим краєм безлічі озер і островів, які відвідують тисячі туристів. Національний парк Ліннансаарі. Озеро Хауківесі простягається від містечка Варкаус на півдні до самого центру Савонлінни довжиною 80 км [48, 123].

Озерний ландшафтний центр – інформаційно-виставковий центр національного парку. Він розташований у селі Рантасалмі. Влітку організовуються спеціальні круїзи з Рану Тасалмі до національного парку.

Фінляндія – це дуже приваблива країна для шанувальників гольфу. У кожному куточку країни є прекрасні поля, а найкращі з них розташовані неподалік від російського кордону – у районах Лахті, Іматра та Лаппеенранта [48, 125].

На рельєф Фінляндії значно вплинули четвертинні льодовикові відклади, що покривали давні кристалічні породи. Вони утворюють моренні хребти, валуни різної величини і форми, які чергуються з великою кількістю озер, заболочених западин. Переважають горбисто-моренні рівнини з численними виходами скель.

Фінляндія – одночасно гірська і рівнинна країна. Висоти зазвичай не перевищують 300 м. Найвища точка країни, гора Хамті (1328 м), яка розташована на північному заході на кордоні з Норвегією. Геологічно Фінляндія знаходиться у межах Балтійського кристалічного щита, який зазнав зледеніння в льодовиковий період. Льодовики згладжували пагорби і заповнювали більшу частину западин своїми відкладеннями. Незважаючи на збільшення площі, багато басейнів все ще зайнято озерами та болотами. Звідси і назва країни Суомі (Суо – «болото»). Слід зазначити, що Фінляндія має значні запаси гідроенергетики [30].

Різноманітне чергування суші та води є найвизначнішою особливістю ландшафтів країни. Фінляндію називають «країною тисячі озер» (близько 10% території країни). Зазвичай озера рясніють численними затоками, півостровами та островами, з'єднані протоками та утворюючи розгалужені озерні системи. Переважають невеликі озера із середньою глибиною 5-20 м. Однак у межах озерного плато (центральна Фінляндія) є досить великі та глибокі водойми. Наприклад, озеро Паянія глибиною 93 м. Найбільше озеро Сайма (1700 кв. Км). На північ від плато озера знаходиться велике озеро Оулуярві, а на північ від Лапландії – Велике озеро Інарі [29].

Річки Фінляндії мають пороги та водоспади, загальна кількість яких становить 2000. Більшість річок мають коротку довжину і з'єднуються між собою або стікають з озер у море. На півночі є найбільші річки: Кеміокі,

Оулуйокі і Торнійокі. У країні також є 36 каналів з 48 воротами. Узбережжя Фінляндії є дуже привабливим для любителів човнів та яхт, оскільки дає можливість організувати цікаві туристичні подорожі [53, 260].

Фінляндія є справжньою меккою для рибалок, тому найпрестижніші турніри «Hausoringstraffen», «Trollringraffen», чемпіонат з блешні, фестиваль ловлі щуки та багато інших захоплюючих подій відбуваються саме тут. Країна славиться своїми величезними болотами, що займають 1/3 всієї території. «Країна боліт», або Суомі – так фіни називають свою країну. Верхні відкриті болота, вкриті карликовими деревами, замінюють низинні ялинові або березові насадження. Рослинність дуже різноманітна і залежить від тривалості снігового покриву, великої кількості проточної води та вмісту вапна в ґрунті.

Восени все оживає яскравими фарбами стиглих ягід. У цю пору року багато фінів їдуть на вихідні в ліс збирати ягоди, а потім цілий рік насолоджуються ароматним варенням та компотом. Навесні та влітку гірська тундра також забарвлена у багато кольорів: білосніжні дзвіночки полярного вересу, червоні квіти гірських азалій [61, 83].

Природні та рекреаційні ресурси Фінляндії надають необмежені можливості відпочинку взимку. Спортивні центри, розташовані в різних частинах країни, не такі модні, як, наприклад, курорти Австрії чи Франції. Однак, вони спокушають простотою та гостинністю, а тому спеціально пристосовані до сімейних свят [58, 28].

Розглянемо історико-культурні пам'ятки країни, які впливають на розвиток туристичної галузі. Найбільш популярним місцем для туризму є Гельсінкі, що є головною точкою входу для більшості відвідувачів Фінляндії. Тут туристи знайдуть найкращі музеї, галереї, ресторани та магазини країни. Серед найважливіших визначних пам'яток міста – фінська зала, архітектура навколо Сенатської площі, Суоменлінна та підземна скельна церква. Тим, хто цікавиться історією чи мистецтвом, також захочеться прогулятися по Національному музею Фінляндії чи Національному художньому музею

Фінляндії. Поруч народний музей під відкритим небом на острові Сеурасаарі зі старими будинками та дерев'яними будівлями відкриває глибоку історичну перспективу Фінляндії [2].

Ще одна з найбільш історично значущих пам'яток середньовічної архітектури знаходиться в місті Турку. Побудований у XIII столітті за наказом шведського короля, замок спочатку мав на меті виконувати захисну функцію, як форт на державних кордонах. Згодом фортеця була розширена шляхом додавання додаткових архітектурних елементів у стилі Ренесансу. Однак до XIX, через геополітичну ситуацію, повністю втратила своє фортифікаційне значення. У період перед Другою світовою війною на території замку був музей, який був частково зруйнований під час бойових дій. Ретельні реставраційні роботи допомогли відновити замок та перетворити його на популярну пам'ятку у Фінляндії. Зараз музейний простір призначений для екскурсій, а деякі його частини – в оренду для організації заходів та урочистостей з переважанням середньовічної тематики.

Також, одним надзвичайно популярним у туристів місцем для відвідування є Свеаборг. Це місце повинні відвідати всі туристи Фінляндії. Фортеця має другу, не менш популярну назву – Суоменлінна. Споруда побудована на острові як укріплення. Дістатися сюди можна на поромі з головного фінського міста. На острові немає транспорту: піші прогулянки – єдині і не позбавлені відповідної можливості оглянути унікальне історичне місце. Спочатку фортеця належала Швеції, на початку XIX влада над цією землею перейшла до Російської імперії. 1918 рік ознаменував утвердження незалежності Фінляндії і, відповідно, зміну територіальної приналежності фортеці. Слід зазначити, що історичні події наклали відбиток на характер архітектури та музейних експонатів. Тепер туристи можуть побачити скандинавські особливості у будівництві, збережені зразки російської вогнепальної зброї. Для тих, хто хоче на деякий час залишитися на острові, є варіанти розміщення в готелі [20].

Аналіз рекреаційного потенціалу країни був би не повним без характеристики однієї з найвизначніших пам'яток країни, яка користується величезною популярністю, це Сенатська площа. Вона є однією з визначних пам'яток, яку відвідує більшість туристів у Фінляндії. Архітектурне оформлення цієї території було створено на початку минулого століття. У центрі встановлено пам'ятник російському імператору Олександру II. Саме цей автократ надав статус автономії Фінляндії, яка на той час входила до складу Російської імперії. Основним композиційним акордом в ансамблі будівель, що оточують площу, є Собор. Відвідати його можна абсолютно безкоштовно. Величний і суворий вигляд собору особливим чином гармонує з досить скромним інтер'єром, що дозволяє зосередитися на дотриманні основного призначення будівлі. Служби тут проводяться в особливий час, решту часу він доступний для туристів. У стінах собору періодично лунає органна музика, і в певний час (17:49) на площі можна почути п'ятихвилинну композицію, створену на основі дзвону дзвонів різних розмірів [8].

Також, одним із найбільш відвідуваних частин Фінляндії є Успенський Собор в Гельсінкі. Незважаючи на те, що Фінляндію офіційно можна вважати однією з країн з найнижчим відсотком віруючих щодо загальної кількості населення, вона є важливим етапом на шляху багатьох християнських паломників. Православна та лютеранська церкви діють тут на правах держави. Успенський собор вважається найбільшим православним центром у всій Скандинавії. У 2018 році цінній архітектурній пам'ятці архітектури виповнилося 150 років. Почерк російського архітектора вгадується за рисами, властивими дерев'яним церквам, спорудженим у середньовічні часи на Русі. У даний час цей собор з червоної цегли, який є оптимальним візуальним співзвуччям з собором з білим вогнем, вважається ключовим об'єктом, що формує вигляд Гельсінкі [71, 82].

Туристи часто відвідують арктичний центр «Арктикум». Слід зазначити, що не всі визначні пам'ятки Фінляндії зосереджені в Гельсінкі. Цікаві музеї та виставки відкриті в інших містах. Наприклад, у провінції Лаппи розташоване

місто, яке називають столицею Лапландії. Це місце стало ідеальним для організації тематичної виставки та створення науково-дослідного центру з вивчення Арктики. «Арктикум» представляє постійні експозиції, регулярно проводить заходи, що демонструють нові експонати, красномовно розповідає про останні досягнення дослідницької роботи в північних широтах і про те, як змінюється довкілля та його мешканці. Кульмінацією когнітивного огляду може стати можливість побачити Північне сяйво. Це рідкісне природне явище стає доступним для звичайної людини за допомогою платформи, що з'єднується з основним корпусом довгим скляним коридором. З цією ж метою обладнаний Полярний театр, де в тривимірному графічному дизайні з'являється дивовижна подія. Це дуже цікаве місце для відвідування у Фінляндії [48, 84].

Не можна уявити Фінляндію без музею сучасного мистецтва «Кіасма». Про сучасне мистецтво існує багато суперечок. Його лояльна основа дозволяє нам виходити за рамки загальноприйнятих канонів та створювати нові моделі та стандарти естетики. Однак, щоб сформуванати власну думку, потрібно знати тему, яка б стала темою для роздумів. Творчий простір «Кіасма» стає платформою для показу результатів самовираження як фінських, так і закордонних митців. Розташований у столичній будівлі, що не суперечить законам класицизму, всередині музей демонструє прихильність до свободи вираження поглядів, відображених у предметах експозиції, та гнучкості бачення творчих ідей. Тут представлені результати мистецтва, інсталяції у відеоформаті, об'єкти мистецтва, оригінальні архітектурні рішення. Електронний посібник допомагає не заплутатися серед 25 галерей [50, 140].

Пам'ятки Фінляндії дуже унікальні, про що свідчить «Сноуленд». У 1994 році у місті Рованіємі був відкритий ресторан і побудовано кілька невеликих будинків. Вони були повністю створені зі снігу. Ідея сподобалася відвідувачам та власникам. Тепер це місце є розважальним центром, який пропонує повний спектр зимових розваг та чогось унікального. «Сноуденд» дає шанс відчувати себе справжнім саамом та переночувати у засніженому

притулку, де замість звичайних ліжок передбачені оленячі шкури. Комплекс може одночасно вмістити більше 250 осіб. Тут можна побачити крижані скульптури, які постійно оновлюються завдяки можливості кожного гостя створити власний витвір мистецтва. Окрім цього, у «Сноуленді» є бари, де можна насолодитися глінтвейном, а також дискотекою та караоке під відкритим небом [11].

Фінляндія – це одна із небагатьох країн, які зможе надати відчуття свята за допомогою місця під назвою «Санта-Парк» – це парк розваг. Тут проводяться активні ігри, працює театр, влаштовуються барвисті презентації. Парк відкритий цілий рік, а не тільки на Різдво, тому туристи у Фінляндії завжди мають можливість доторкнутися до магії. У цьому унікальному місці можна покататися на снях, запряжених собаками, а також купити сувенір [47, 167].

Також, неможливо обділити увагою Національний музей Фінляндії. Центральну частину Гельсінкі зустрічає мальовничий парк Матіаса Лехто. Саме тут зосереджена найпопулярніша пам'ятка серед бажаючих дізнатися більше про історію країни – Національний музей Фінляндії, який виглядає як середньовічний замок з вежею та колонами. У його стінах розташований музей, де зберігаються предмети історичної та культурної спадщини Суомі. Кожна виставка має певну тематику. У залах можна ознайомитися з інформаційними свідченнями про етапи становлення незалежної фінської держави, а також з атрибутами, що визначають життя та культурне дозвілля північних людей у різні часи. Особливий інтерес викликає колекція медалей, прикрас та зброї [50, 145].

Таким чином, останніми роками кількість іноземних туристів у Фінляндії, особливо у столичному регіоні та у фінській Лапландії, яка приваблює туристів з усього світу, досить стабільно зростає. Більшість туристів-нерезидентів навідуються із сусідньої Росії, далі йдуть Німеччина, Великобританія, Швеція та Китай. Порівняно зі скандинавськими країнами, у Фінляндії досі залишається найнижча частка іноземних туристів складом

на 2020 рік, тоді як Данія, Швеція та Норвегія зафіксували значно більшу кількість відвідувачів. Незважаючи на зростання кількості іноземних відвідувачів, попит на внутрішній туризм все ще становить близько 70% загальних витрат Фінляндії на туризм.

Висновки до розділу 1

Європа в даний час є найпопулярнішим місцем відпочинку. Сюди їде більшість туристів. Фінляндія – країна, розташована на самому півночі Європи на кордоні з Норвегією, Швецією та Росією. Її арктичні пейзажі та краса незайманої дикої природи справляють незабутнє враження на туристів. З кожним роком до Фінляндії приїжджає все більше туристів, адже держава веде активну політику розвитку туризму. Туризм – це складний системний об'єкт з різноманітними внутрішніми зв'язками та зовнішніми зв'язками з іншими системами.

Туристична система – це відкрита система, що поєднує взаємодіючі елементи та дії, спрямовані на виробництво та реалізацію товарів для туристичного споживання. Туристична система надзвичайно важлива, оскільки вона все структурує та організовує. Без туристичної системи стабільний розвиток туризму неможливий. Національна туристична система Фінляндії складається з елементів, які взаємопов'язані та доповнюють один одного, вони функціонують разом, утворюючи єдину структуру національної туристичної системи Фінляндії.

Одним з найважливіших елементів національної туристичної системи Фінляндії є туристичні ресурси. Країна багата природними туристичними ресурсами, тому держава зацікавлена у розвитку екологічного туризму, який є найпопулярнішим і найважливішим видом туризму у Фінляндії. Для України це також актуальний та перспективний напрямок розвитку туризму, тому необхідно вивчити національну туристичну систему Фінляндії, щоб зрозуміти її складові та структуру, щоб визначити можливості використання свого позитивного туристичного досвіду в Україні.

Фінляндіє є однією з найбільш екологічно чистих країн світу. Зокрема, ці слова підтверджуються тим, що країна має найчистіші водні запаси, 80% яких класифікуються як надзвичайно чисті. Окрім цього, країна має найвищий відсоток лісового покриву в Європі – більше 2/3 площі країни. Природно-

ресурсний потенціал країни надзвичайно багатий та різноманітний. Беручи до уваги 2020-2021 роки, то за цей період у Фінляндії було створено 40 національних парків, які займають 3% території країни.

Загалом, поживлення процесу розвитку туристичного потенціалу Фінляндії спостерігається з 2010 року. Завдяки цьому, кількість туристів у країні значно зросла. Наразі у державі розвивається багато видів туризму. Однак, якщо порівняти ресурси країни з точки зору гірськолижного, рекреаційного, курортного або ж культурно-пізнавального туризму, то показники Фінляндії значно поступаються тим, що демонструють інші країни Європи. Найбільшими перевагами Фінляндії є її чистота, екологічність і надзвичайно багата природа, що вирізняє цю державу серед інших.

2.1. Сучасний стан нормативно-правової бази

У 1995 році Фінляндія стала членом Європейського Союзу. Тому, досвід ЄС у сфері регулювання туризму має значне наукове та практичне значення на розвиток туристичної галузі у Фінляндії. Це пояснюється тим, що Європа є одним із центрів та лідерів світового туризму: п'ять із десяти країн, які найбільше відвідують туристи, є державами-членами ЄС.

На туристичну індустрію ЄС припадає більше 5% ВВП. Приблизно 1,8 млн. Туристичних компаній зайнято приблизно 9,7 млн. Осіб (5,2% від загальної кількості робочих місць) [44, 4]. Європейська спільнота надавала великого значення розвитку туризму з моменту його заснування. Договір про діяльність Європейського Співтовариства (Рим, 25 березня 1957 р.) передбачає: «Співтовариство вживає заходів для підтримки, координації або доповнення дій держав -членів у сфері туризму (стаття 6). Через обмін найкращими практики» (ст. 195) [45, 28].

Деталі туристичної політики ЄС залежать від характеристик європейської моделі соціально-орієнтованої ринкової економіки. До цих характеристик відносяться: політична стабільність, верховенство права, розвинене громадянське суспільство, економічна ефективність та соціальні показники високого рівня життя, уваги до культурної спадщини та навколишнього середовища. ЄС регулює туристичну галузь, формулюючи рекомендації, які не мають прямої юридичної дії та не заважають національній туристичній політиці країн -учасниць, а також надають їм повну свободу дій у процесі створення та просування своїх національних туристичних продуктів.

У 1990 р. була видана Директива Ради Європейських Співтовариств 90/314/ЄЕС «Про комплексний туризм, комплексний відпочинок та комплексні тури». Директива стала основою для вироблення обов'язкових вимог, що сприяло гармонізації законодавства Фінляндії у сфері туристичного

нагляду. Щодо туристичних продуктів та інформаційного змісту, що має надаватися туристам, то у Фінляндії та країнах Європейського Союзу загалом, було визначено такі поняття, як «організатор», «продавець» та «туристична група». Також, були висунуті вимоги щодо фінансової підтримки туристичних організацій, що стало основою для створення системи захисту прав та інтересів туристів.

Згодом політику Фінляндії у сфері туристичного нагляду було доповнено та пояснено у ряді нормативних актів, найбільш важливими з яких стали Шенгенська угода ЄС про скасування паспортного та митного контролю та Новини інформаційних бюлетенів Європейської Комісії (ЄК) «Сталі та конкурентоспроможні європейські програми туризму» та інші [1].

У документі ЄС «Туризм та інші пріоритетні напрямки соціального, економічного та культурного розвитку» підкреслюється, що метою регулювання туризму є «підтримка Європи, щоб вона стала найпопулярнішим туристичним напрямком у світі, сприяючи конкурентоспроможності, диверсифікації та якості послуг, інноваціям та сталому розвитку, особливо для малих та середніх підприємств» [2].

Нормативний нагляд за туристичною індустрією Фінляндії спрямований на досягнення економічних та соціальних результатів: поліпшення якості та рівня життя, охорону навколишнього середовища, запобігання його деградації та погіршенню за рахунок зменшення негативних техногенних наслідків та охорону культурної та історичної спадщини, тобто все є частиною концепції сталого розвитку туризму. З кінця ХХ ст. Реалізація концепції сталого розвитку стала пріоритетом туристичної політики ЄС. Ця концепція є частиною загальної концепції сталого розвитку, оголошеної Організацією Об'єднаних Націй у Порядку денному 21 (Ріо -де -Жанейро, 1992).

У Фінляндії чинне законодавство базується на Концепції «сталого туризму», що була висунута на Лансаротській конференції з питань сталого туризму у 1995 році. З тих пір, ця Концепція також має місце у порядку

денному міжнародних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй та Всесвітня туристична організація (ЮНВТО).

Розвиток туристичної галузі у Фінляндії має великий вплив на суспільство та навколишнє середовище, що, в свою чергу, матиме зворотний вплив. Цей вплив може бути позитивним чи негативним, прямим чи непрямим. Позитивний вплив виражається у стимулюванні економіки країни, поповненні державного та місцевих бюджетів, сприянні будівництву інфраструктури, зокрема транспорту, зв'язку, комунальних послуг тощо. Також, велику увагу приділяється створенню можливостей працевлаштування та покращенню рівня життя фінського населення, наданню соціально значущих послуг, захисту культурних питань. Окрім цього, позитивний вплив здійснюється на спадщину та охорону природи. Відбувається створення історико-культурних місць, національних парків та заповідників, а також охорона тварин і рослин [30].

Щодо негативних аспектів туризму у Фінляндії, то вплив туристичної на соціальні параметри життя також значний. Туризм посилив техногенний тиск на природне та соціальне середовище країни. Надмірне споживання ресурсів призвело до деградації природних ландшафтів, освоєння земель, облаштування несанкціонованого відпочинку та забруднення природних об'єктів відходами, що призвело до збільшення викидів в ґрунт, повітря та воду у водоймах й океанах. Деякі види відпочинку, такі як збирання рослин, рибальство та полювання, можуть знищити диких тварин і призвести до скорочення або навіть вимирання деяких видів тварин та рослин у певних районах [19].

Зростання кількості відвідувачів та населення в туристичних регіонах, будівництво нових об'єктів вимагають використання додаткових природних ресурсів та збільшення навантаження на довкілля. Загалом, експерти вважають, що якщо нинішня тенденція зростання туризму збережеться, до 2050 року споживання енергії зросте на 154%, води – на 152%, викидів твердих побутових відходів – на 251%, викидів парникових газів – на 131% [5, 169].

Тому, як для Фінляндії, так і для міжнародного співтовариства, нагальним завданням є розробка нових моделей розвитку безпечного туризму в інтересах всього людства, його нинішнього та майбутніх поколінь.

У 2003 році Європейською Комісією було створено Комісію зі сталого туризму, до складу якої увійшли представники міжнародних організацій та урядів ЄС, регіональних та місцевих органів влади, туристичної галузі, профспілок, екологічних та інших неурядових організацій, а також науково-дослідних та освітніх установ. Основними завданнями цієї Комісії були розробка правил туризму, управління напрямками, визначення показників стійкості туризму та систем моніторингу. Європейська Комісія схвалила Стратегію сталого та конкурентоспроможного європейського туризму, яка стала одним з основоположних документів для регулювання процесу розвитку туризму у Фінляндії.

Згідно зі Стратегією, головною метою туристичної політики Фінляндії було проголошено підвищення конкурентоспроможності туризму шляхом забезпечення сталості та доступності. Також, було визначено пріоритетні напрямки, що стосуються всіх країн-членів ЄС, а саме спільне фінансування проектів розвитку сталого та конкурентоспроможного європейського туризму; розвиток Європейської системи показників туризму (ETIS), яка допоможе моніторити, виміряти та оцінювати стан туристичної індустрії й сприятиме підвищенню її стабільності та ефективності; підтримка розвитку транс'європейських та національних туристичних продуктів для сталого туризму [48, 84]:

У Фінляндії було прийнято до уваги пріоритети, що були визначені Комісією Європейського Парламенту для реалізації Стратегії сталого та конкурентоспроможного європейського туризму. Таким чином, велику увагу у країні було зосереджено на посиленні ролі туризму у досягненні економічного процвітання, соціальної справедливості та єдності, захисту природного середовища та культурної спадщини. Також, необхідним було б забезпечити баланс економічних, соціокультурних та екологічних складових

сталого розвитку туризму Фінляндії, що допомогло б створити ефект синергії, який забезпечується взаємодією всіх зацікавлених сторін. Окрім цього, варто стимулювати внутрішній туризм, регулювати туристичні потоки відповідно до рекомендацій Всесвітньої туристичної організації у таких пропорціях: один в'їзний турист на одного виїзного та чотири внутрішніх туриста. Також, необхідно забезпечити доступність туризму у Фінляндії для різних груп населення без дискримінації за ознакою статі, раси, релігії чи будь-яких інших ознак. Необхідно розширити асортимент тематичних туристичних продуктів, таких як транснаціональні маршрути, природні («зелені», екологічно чисті), оздоровчий, велосипедний та спортивний, гастрономічний та винний, аматорський та фольклорний види туризму тощо. Більш того, слід покращити якість послуг для задоволення потреб людей у подорожах, поважати права та інтереси туристів, тощо [46, 43].

Цей же документ визначає основні регуляторні принципи сталого розвитку туризму у Фінляндії, серед яких має місце комплексність (система) як цілісний комплексний підхід з урахуванням усіх можливих наслідків туризму для суспільства та природи. Другим принципом є стійкість, що полягає у задоволенні потреб сучасних людей без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Третім принципом є ефективність та узгодженість плану розвитку із зовнішніми та внутрішніми параметрами навколишнього середовища та наявністю ресурсів. Наступним принципом є те, що усі зацікавлені сторони беруть участь у прийнятті рішень та їх реалізації: національні та місцеві органи влади, підприємці, громадські організації. П'ятим принципом є відкритість, тобто надання інформації про план та очікувані результати, а також поширення позитивного практичного досвіду. Ще одним принцип полягає у постійному контролі та коригуванні туристичної діяльності, щоб зменшити навантаження людей на територію. Останній, сьомий принцип полягає в управлінні ризиками, зокрема запобіганні та мінімізації збитків суспільству та навколишньому середовищу та забезпечення компенсації у разі виникнення збитків [33, 33].

Вищевказані документи свідчать, що агентство управління Співтовариства розглядає туристичний нагляд як цілеспрямований вплив на суспільні інтереси, формування та підтримку туристично-розважального середовища, нагляд за туристичним потоком та напрямком, створення туристичної інфраструктури, захист розважальних ресурсів, розваги та навчання здорового та кваліфікованого персоналу. Політика розвитку туризму у Фінляндії, яка базується на Європейській Стратегії, передбачає розробку механізму регулювання туризму, що ґрунтується на встановленні загальних правил діяльності в поєднанні з певним ступенем свободи господарської діяльності з точки зору взаємодії зацікавлених сторін. Нормативний механізм регулювання туристичної діяльності – це система елементів (інститутів, засобів та методів), які реалізують певні адміністративні дії [68, 155].

Система регуляторів туризму у Фінляндії базується на притаманній європейській моделі управління ринковою економікою, спрямованій на соціальну орієнтацію, на основі співпраці державних та недержавних інституцій. Тому, регулювання туризму здійснюється насамперед за допомогою таких економічних важелів, як грошові кошти (цільові бюджетні асигнування, субсидії та гранти на розвиток туристичної інфраструктури, охорону навколишнього середовища, культурно -історичну спадщину). Також, до економічних важелів належать позики, податкові пільги та преференції, підтримка соціального туризму, просування туризму під час «низького сезону» через різні знижки, пільги тощо [40, 58-62].

У Фінляндії підприємці користуються пільговим податковим режимом, включаючи звільнення від податку на прибуток у перший рік діяльності та зменшення податку на додану вартість. При імпорті обладнання для готелів та туристичних транспортних засобів також передбачено пільговий митний режим (звільнення від максимального тарифу). У деяких інших європейських країнах 20% доходу від послуг, наданих іноземним туристам, звільняються від податку на прибуток. Уряди Європейського Союзу впровадили політику

вирівнювання податку на додану вартість туристичної та готельної діяльності, а податкова ставка різних країн коливається від 6% до 25%. [37].

З метою заохочення будівництва нових туристичних об'єктів у Фінляндії, уряди Європейського Союзу впроваджують продаж дешевої землі або довгострокової оренди (наприклад, на Кіпрі, до 99 років), і можна ще більше продовжити термін оренди протягом того ж періоду. У деяких європейських країнах туристичні компанії користуються зниженими тарифами на комунальні послуги [40, 161]. Для реалізації сталої та конкурентоспроможної європейської туристичної стратегії в рамках Європейської програми конкурентоспроможності малих та середніх підприємств (COSME) було розроблено кілька планів щодо спільного фінансування конкретних проектів у період 2014-2020 років), запланований бюджет становить 2,3 млрд євро. Для того, щоб підкреслити якість туризму у Фінляндії та інших європейських країнах, і допомогти туристам порівняти напрямки, Європейська Комісія пропонує запровадити єдину європейську марку якості для туризму на основі загальноєвропейських стандартів [48, 66].

Інституційні механізми реалізації сталої та конкурентоспроможної європейської туристичної стратегії представлені у вигляді спеціалізованих структурних фондів та системи Європейського інвестиційного банку. Європейський інвестиційний банк є основним джерелом інвестицій для загального економічного та соціального планування та туризму. Зокрема, за допомогою цих установ інвестиції спрямовані на вирішення певних завдань (переважно в найменш розвинених регіонах Центральної та Східної Європи).

До основних структурних фондів ЄС, залучених до реалізації стратегій сталого туризму, належить Європейський соціальний фонд, який був створений у 1958 році. Він забезпечує фінансування проектів, спрямованих на вирішення безробіття, підготовки та перепідготовки кадрів та інших соціальних проблем. Фонд надає фінансову допомогу малим та середнім підприємствам, включаючи туризм, тим самим збільшуючи економічну активність та зайнятість населення [49, 23].

Також, до фондів ЄС відноситься Фонд згуртованості, створений у 2000 році. Його діяльність спрямована на надання фінансової допомоги менш розвиненим країнам-членам ЄС, чий валовий національний дохід на душу населення нижче 90% від середнього по ЄС. Фонд має на меті скоротити економічні та соціальні розриви та сприяти сталому туризму.

В рамках ЄС діє Європейський фонд регіонального розвитку (ЄФРР), що був створений у 2000 році для посилення економічної та соціальної згуртованості ЄС шляхом зменшення дисбалансів між регіонами. ЄФРР зосереджує свої інвестиції у кількох пріоритетних сферах, а саме: розвиток інфраструктури, підтримка МСП, сприяння інноваціям та дослідженням. Також, до сфери діяльності ЄФРР належить поширення інформаційних технологій, захист довкілля, впровадження низьковуглецевої економіки та запобігання ризикам. ЄФРР підтримує програми, спрямовані на регіональний розвиток, економічну трансформацію, конкурентоспроможність та територіальне співробітництво [50, 140].

Також, діє Фонд солідарності Європейського Союзу (EUSF). Він був створений для реагування на великі стихійні лиха та надання допомоги регіонам ЄС, які постраждали від стихійних лих та надзвичайних ситуацій. Допомога фонду використовується у 80 ситуаціях, пов'язаних з різними катастрофічними подіями, включаючи повені, лісові пожежі, землетруси, бурі та посухи [51, 13].

Згідно зі Стратегією, у політиці туризму Фінляндії належним чином відображений екологічний компонент. Він реалізується шляхом впровадження директив Європейської Комісії та добровільних ініціатив, зокрема: Директив ЄС щодо охорони вод, Директиви ЄС щодо якості води, Директива ЄС про охорону природних середовищ існування фауни та флори, Директиви ЄС щодо стратегічної екологічної оцінки тощо. Крім цих Директив Європейської Комісії, держави-члени ЄС підписали ряд міжнародних екологічних угод: Паризьку угоду про клімат (2015 р.), Угоду про біологічне різноманіття (2017 р.) та інші.

Таким чином, перевагами фінського туризму є привабливі рекреаційні та туристичні зони (наприклад, Гельсінкі, архіпелаг Турку, фінські озера і Лапландія, включаючи Куусамо), а також різноманітність послуг, які пропонують туристичні компанії. До слабких сторін належать доступність та високі ціни. Згідно зі стратегією, цілі та види діяльності у Фінляндії розбиваються на три категорії – це внутрішній розвиток туристичного сектору, підвищення іміджу країни як туристичної дестинації та розширення основ загальної промислової політики. Щодо основних цілей внутрішнього розвитку у туристичній галузі, то до них належать покращення інфраструктури рекреаційно-туристичних зон і зміцнення туристичних підприємств і мереж, які підтримують зростання та розвиток підприємств. Всі цілі та заходи стосуються фінансування індустрії туризму на її концентрації. З одного боку, фінансування має бути більш орієнтоване на розвиток мережевої діяльності туристичних підприємств. З іншого, має орієнтуватися на проекти покращення інфраструктури, що займаються обслуговуванням усіх туристичних агенцій та бізнесу.

2.2. Регулювання туристичної діяльності у Фінляндії

Окремого закону, як скажімо в Україні, який передбачає регулювання туристичної галузі у Фінляндії немає. Проте існує низка нормативно-правових актів, що регулюють окремі частини туристичної галузі у Фінляндії. До них відносяться [1]:

- Закон про інтегровані туристичні ваучери (1079/1994);
- Закон про компанії у сфері продажу складних туристичних путівок (939/2008);
- Постанова про туристичну інформацію (1085/1994);
- Загальні умови надання комплексних туристичних ваучерів, узгоджені Фінляндським бюро конкуренції та захисту споживачів та Асоціацією фінських туристичних агентів;

- Закон про інтегровані туристичні ваучери (1079/1994) регулює торгівлю туристичними ваучерами та укладення пов'язаних з ними контрактів.

Відповідно до Закону про інтегровані туристичні ваучери, комплексний туристичний ваучер означає надання заздалегідь підготовленого набору туристичних послуг, що пропонуються за загальною ціною, і включає транспортні послуги та/або послуги розміщення та інші туристичні послуги, що стосуються ваучера. Тривалість подорожі на екскурсії повинна становити не менше 24 годин або включати проживання [44, 16].

Закон про компанії у сфері продажу інтегрованих туристичних ваучерів (939/2008) містить положення про реєстрацію підприємця як туристичної компанії, що передбачає покриття у разі неплатоспроможності туристичного агентства та здійснює контроль за діяльністю туристичних агентств.

Міністерство зайнятості та економіки відповідає за загальний розвиток туризму, визначає пріоритети політики у сфері туризму, координує заходи підтримки та готує нормативно-правову базу у цій сфері. Міністерство зайнятості та економіки підготувало Стратегію розвитку туризму на період до 2020 року (далі – Стратегія), що визначає основні цілі розвитку, перераховує заходи для досягнення цих цілей та описує кроки, необхідні для моніторингу ефективності впроваджених заходів. Туристична стратегія Фінляндії до 2020 року є другою послідовною національною туристичною стратегією, яка замінює собою попередню, розроблену в 2006 році. Керівним принципом цієї стратегії є надання нового поштовху визнаним сильним сторонам туризму Фінляндії [59, 52].

Стратегії включають унікальне розташування недалеко від Росії, привабливі місця відпочинку (такі як Гельсінкі, архіпелаг Турку, фінські озерні землі та Лапландія, включаючи Куусамо), а також різноманітні послуги, які пропонують туристичні компанії. У Стратегії цілі та заходи поділяються на три категорії: внутрішній розвиток туристичного сектора, зміцнення іміджу Фінляндії як туристичного напрямку, а також розширення бази її загальної

промислової політики. Основними цілями вітчизняного розвитку в туристичному секторі є зміцнення туристичних підприємств та мереж, які підтримують зростання та розвиток підприємств, а також покращення інфраструктури зон відпочинку [63, 88].

У січні 2015 року розпочалося впровадження дорожньої карти розвитку та оновлення фінського туризму на період 2015-2025 років. Стратегічними цілями цієї дорожньої карти це: посилення співпраці між туристичними центрами та компаніями, пов'язаними з туризмом; розробка конкурентних та різнобічних пропозицій у сфері туризму; підвищення ефективності маркетингової діяльності та спрощення закупівлі туристичних послуг: забезпечення конкурентного середовища для туризму та сприяння його розвитку та оновленню. Відповідно до мети дорожньої карти до 2025 року, Фінляндія повинна стати найпривабливішим туристичним напрямком у Північній Європі [55].

Розвиток туризму у Фінляндії тісно пов'язаний з регіональною політикою, що також належить до компетенції Міністерства зайнятості та економічних питань Фінляндії. Регіональні центри економіки, транспорту та навколишнього середовища (ELY) надають підтримку туристичній галузі для розвитку бізнесу, навчання та дослідженням, а також надають консультаційні послуги та вирішують питання, пов'язані з місцевою інфраструктурою. Головний державний спеціаліст з туризму працює в Лапландському регіональному центрі економіки, транспорту та навколишнього середовища. Регіональні державні асоціації забезпечують підтримку проектів розвитку туризму, загального маркетингу, консультаційних послуг, навчання та досліджень [64, 38].

У Фінляндії туристичні компанії можуть скористатися позиками, гарантіями та гарантіями щодо експортних кредитів, наданими Агентством з фінансування експорту «Finnvera». З 1 січня 2015 року функції Фінського центру розвитку туризму були передані Асоціації сприяння фінському експорту «Фінпро». Finpro's Visit Finland, як експертне агентство та

туристичний оператор, відповідає за те, щоб зробити Фінляндію привабливішою для туристів на міжнародному рівні. Відвідування Фінляндії має базу даних про туристичний ринок, яка доступна туристичним компаніям.

Фінський центр розвитку туризму одним із перших застосував інформаційні технології у роботі національної туристичної організації. Він здійснював стратегічну співпрацю з представниками туристичної індустрії та іншими зацікавленими сторонами, загальною метою яких є максимізація присутності та впливу країни на міжнародному ринку. Електронні інформаційно-комунікаційні технології стали найважливішим інструментом досягнення цієї мети. Окрім цього, у Фінляндії було створено робочу групу «MiniMatka Working Group», до складу якої входять представники різних міністерств, що обмінюються інформацією на рівні міністерств. Група збирається кілька разів на рік та сприяє реалізації Стратегії туризму [32].

Таким чином, незважаючи на відсутність Закону щодо регулювання туристичної діяльності, у Фінляндії функціонує низка нормативно-правових актів. За загальний розвиток туризму, координацію заходів підтримки та підготування нормативно-правової бази у туристичній галузі відповідає Міністерство зайнятості на економіки. Також, до сфери компетенції цього Міністерства належить координація регіональної політики, що має тісний зв'язок з туризмом. Окрім цього, у країні діє низка агентств, які відповідають за, підтримку туристичного бізнесу, фінансування, надають консультації, вирішують питання, що пов'язані з місцевою інфраструктурою та багато іншого.

2.3. Нормативно-правове регулювання ліцензування та сертифікації туристичної діяльності у Фінляндії

Ліцензування є найефективнішою формою державного регулювання через спрощений (порівняно з сертифікацією чи стандартизацією) процес отримання дозволів. Ліцензія – це дозвіл (документ певної форми), виданий

державними органами фізичним та юридичним особам на певний вид діяльності [24].

Залишаючи за собою право відкликати ліцензію, державні органи зберігають за собою важелі контролю та впливу на виробників туристичних продуктів, які не дотримуються встановлених для них правил на ринку. Перелік видів діяльності, які підлягають ліцензуванню, а також умови ліцензування варіюються від країни до країни, але деякі моделі можна визначити.

Діяльність закладів розміщення практично ніде не ліцензована, крім Іспанії. Найчастішими об'єктами сертифікації чи стандартизації (сертифікація, класифікація тощо) стають готелі і ресторани. Це можна обґрунтувати специфікою їх діяльності у туристичній галузі. Водночас, діяльність туристичних компаній, які організовують подорожі, зазвичай підлягає ліцензуванню, але не підлягає сертифікації. Що стосується осіб, які надають посередницькі послуги в туризмі (гіді, екскурсіводи, гіді-перекладачі), то ці люди здійснюють професійну діяльність на підставі ліцензії або сертифіката відповідності, що надається за результатами атестації [19].

У світовій економічній системі туризм сьогодні займає провідне місце. За даними Всесвітньої туристичної організації (СОТ), наприкінці 2000 року туризм посів перше місце серед галузей світового економічного комплексу за обсягами експорту товарів та послуг. На туризм припадає близько 12% світового валового внутрішнього продукту та 7% світових інвестицій. Понад 260 мільйонів людей зайняті безпосередньо у світовій сфері туристичних послуг, що становить 10% працездатного населення. У більш ніж в 40 країнах туризм є основним джерелом поповнення бюджету [45, 38]. За статистичними даними СОТ, загальна кількість туристів (міжнародних та внутрішніх), включаючи туристів, становить більше третини населення Землі [21]. За прогнозами, XXI століття стане епохою туризму.

Світовий досвід дає кілька видів моделей участі держави в організації та регулюванні розвитку туризму в регіонах. Для України, яка обрала

європейський вектор розвитку, необхідно запровадити модель управління, характерну для таких розвинених європейських країн, як Франція, Іспанія, Великобританія та Італія. Суть цієї моделі полягає в тому, що розвиток туризму в країні вирішується на рівні відповідного галузевого підрозділу певного багатопрофільного міністерства [3, 7].

Водночас підрозділ такого міністерства, який відповідальний за розвиток туризму, функціонує удвох напрямках: вирішує чи регулює загальні питання державного характеру (розробка нормативно-правової бази, координація діяльності представницької та виконавчої влади регіону, міжнародне співробітництво на міждержавному рівні, збір та обробка статистичної інформації тощо) та спрямовує та координує маркетингову діяльність (участь у виставках та міжнародних асоціаціях у сфері туризму, управління туристичними представництвами країни за кордоном та багато іншого) [6].

Державні субсидії для туристичних операторів у ЄС можуть мати різні форми. Серед основних видів державних інвестицій можна виділити наступні зниження ціни інвестицій у туристичні проекти, що враховує позики під вигідні процентні ставки (уряд відшкодовує різницю між фіксованою процентною ставкою та ринком). Також, сюди відноситься продаж, оренда землі чи інфраструктури за ціною, яка є нижчою від ринкової. Слід додати й податкові пільги, захист від подвійного оподаткування через угоди з іншими країнами. Окрім цього, до державних інвестицій належить зменшення тарифів, прямі субсидії або гарантії інвестицій для залучення іноземних інвесторів. Уряд надає позики або репатріацію капіталу та прибутку і гарантує, що ці види заохочень використовуються за призначенням, а проекти відповідають цілям, на які були виділені гроші.

Досвід зарубіжних країн демонструє те, що в ринкових умовах необхідно добровільно та примусово здійснювати державне та інше страхування цивільно-правової відповідальності громадян, підприємств, установ та організацій у сфері туризму на випадок шкоди, спричиненої

забрудненням навколишнього середовища та погіршенням природних ресурсів [2].

Щодо України, то держава має всі об'єктивні передумови, яка дозволяють інтенсивно розвивати не тільки внутрішній, а й в'їзний та виїзний туризм. Маючи вигідне геополітичне розташування в самому центрі Європи, Україна має значний туристичний та рекреаційний потенціал, сприятливий клімат, багату флору і фауну, культурно-історичні пам'ятки світового рівня та швидкозростаючу туристичну галузь. Сьогодні Україна посідає 78 місце в рейтингу найкращих туристичних країн світу (Росія – 68, Туреччина – 52, Кіпр – 20) [8, 87].

У туристичній сфері варто виокремити наступні види та підвиди територій за напрямом рекреаційної діяльності: санаторій (кліматотерапія, бальнеологія, грязелікування); здоров'я (пляж і піші прогулянки); спортивні (туристичні, мисливські, лижні, альпійські, водні тощо); пізнавальна (знайомство з історико-культурною спадщиною тощо) [67, 16].

Державне регулювання туризму здійснюється з метою забезпечення прав громадян на відпочинок, відновлення та зміцнення здоров'я, на безпечне середовище для життя та здоров'я, на задоволення духовних потреб та інших прав. Також, це відбувається для захисту прав та законних інтересів туристів та туристичного бізнесу. Окрім цього, велика увага приділяється відновленню та збереженню цілісності туристичних ресурсів Фінляндії, їх раціональному використанню та охороні під час планування та забудови територій, де розташовані туристичні об'єкти. Також, заохочується створення сприятливих умов для вдосконалення та розвитку туристичної галузі, підтримка пріоритетних напрямків туристичної діяльності [8].

Одним з головних завдань регіональної політики держави у туристичній галузі є забезпечення всебічного та збалансованого розвитку цієї території з урахуванням її специфіки та особливостей конкретного регіону. Для цього держава може використовувати ряд важелів прямого та непрямого впливу. Таким чином, розвиток туристичного бізнесу у Фінляндії відбуватиметься на

ринковій основі та регулюватиметься державою на основі законодавства, національної політики та орієнтовного планування всіх видів туризму.

Реалізація державної політики розвитку туризму на регіональному рівні відбувається через визначення пріоритетних напрямків туристичної діяльності; залучення громадян до раціонального використання вільного часу; удосконалення нормативно-правової та податкової бази, адаптація її до міжнародних стандартів та контроль за дотриманням законодавства; запровадження пільгових умов для бідних; стимулювання інвестицій у туризм та розвиток туристичних ресурсів; гарантування безпеки туристів, захист їх прав, інтересів та майна; ліцензування туристичної діяльності, стандартизація та сертифікація туристичних послуг, визначення кваліфікаційних вимог до посад спеціалістів туристичного забезпечення, тощо [72].

Негативні та позитивні фактори, які пов'язані з політичною, законодавчою, правовою та соціально-економічною ситуацією, слід враховувати при формуванні політики перспективного розвитку туризму, визначенні форм і методів державного регулювання туризму [76, 38] (Див.: додаток 7).

Розмір державних інвестицій у туризмі залежить від важливості цього сектору для економіки країни, а інвестиції міжнародних фінансових установ – від гарантій, наданих урядом конкретних країн щодо позик, репутації країни на міжнародному туристичному ринку та грамотність бізнес-планів.

У Фінляндії бюджетні асигнування на туризм є мінливими та гарантованими. Тому в сучасних умовах держава має наголосити на реалізації регулюючої та стимулюючої функцій щодо механізмів непрямой підтримки [5].

Нестабільність політичної та економічної ситуації у Фінляндії, ризикованість довгострокових інвестицій надають пасивний характер інвестиційній діяльності приватного і власного капіталу. У свою чергу, це створює необхідність пошуку нового механізму, який стимулюватиме надходження інвестицій у розвиток туризму.

Статистична звітність, яка має місце сьогодні, не є джерелом достовірної інформації як економічного, так і маркетингового характеру. Така ситуація має негативний вплив на якість управлінських рішень, що приймаються на всіх рівнях управління економікою [6].

Фундаментальним моментом у формуванні стратегії розвитку туризму в регіоні є питання, що стосується офіційного визнання місця та ролі цієї галузі в структурі економіки регіонів. Відповідно, слід визначити хід практичних дій на різних рівнях управління.

Державне регулювання розвитку туризму через економічний механізм має здійснюватися на всіх рівнях управління – регіональному, міжрегіональному, місцевому [21]. У взаємодії «державне регулювання – ринок» основною ланкою є ринок, а державне регулювання – це інструмент, який забезпечує загальні умови його існування, вирівнює вихідні умови його суб'єктів та усуває, якщо це можливо, негативні наслідки ринку. Специфіка регіонів надає можливість використання певного набору методів, важелів та стимулів в кожному конкретному випадку. Вони визначаються на державному рівні, але відповідальність за їх формування та ефективне використання покладається на регіональну владу.

Основними пріоритетними напрямками державної політики щодо розвитку туризму є удосконалення правових основ регулювання туристичних відносин, становлення туристичного бізнесу як високорентабельної галузі економіки, залучення національних та іноземних інвестицій у розвиток туристичної галузі та в процес створення робочих місць. Також, до цього переліку відноситься сприяння розвитку в'їзного та внутрішнього туризму, сільського та екологічного (зеленого) туризму. Окрім цього, слід відзначити прагнення до розширення міжнародного співробітництва у сфері туризму та утвердження Фінляндії на світовому туристичному ринку, гармонізацію фінського законодавства про туризм зі стандартами ЄС і міжнародними вимогами, відновлення й охорону туристичних ресурсів за допомогою економічних заходів впливу [17].

Таким чином, розвиток туристичної сфери країни тісно пов'язаний з перерахованими вище пріоритетними напрямками політики країни у сфері розвитку туризму. Зокрема, існує комплексний підхід до вирішення проблеми заохочення національних та іноземних інвестицій.

З метою стимулювання раціонального використання природних ресурсів, охорони природного середовища під час здійснення туристичної діяльності доцільно надавати податкові пільги підприємствам, установам, організаціям та громадянам. Для цього необхідно, щоб громадяни впроваджували заходи щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища, переходили на маловідходні, ресурсо- та енергозберігаючі технології, організовували виробництво та впроваджували обладнання та обладнання для переробки щодо утилізації та знешкодження відходів, а також пристроїв для моніторингу стану довкілля та джерел викидів забруднюючих речовин. Окрім цього, слід виконувати інші заходи, спрямовані на покращення охорони навколишнього середовища.

Також, необхідно звільнити від оподаткування фонди охорони навколишнього природного середовища, надавати позики на вигідних умовах для реалізації заходів щодо забезпечення раціонального використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища та забезпечити отримання природних ресурсів як заставу. Окрім цього, було б доцільним запровадити обов'язкове екологічне страхування з урахуванням стандартів рекреаційного навантаження на довкілля. Рівень рекреаційного навантаження слід визначати для кожного регіону на основі результатів добровільного або обов'язкового екологічного аудиту [43, 62].

Важливим засобом економічного стимулювання економічної діяльності та інвестицій є вдосконалення податкової політики у сфері туризму, зокрема у таких сферах, як спрощення обчислювальної бази оподаткування, диференціація принципів оподаткування за видами туризму, зменшення податкового тиску на туристичні агентства та визначення початкових сум, які не оподатковуються [49, 25].

З огляду на розглянуті позиції, доцільним було б запровадити низку нових податкових пільг. Зокрема звільнити від оподаткування суму прибутку, накопичену за певний проміжок часу, з метою подальшого розвитку сфери діяльності. Також, звільнити від оподаткування прибутку недержавні юридичні особи, які спрямовують частину прибутку до фонду підтримки бізнесу та аналогічних державних фондів. Окрім цього, запровадити звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб, які спрямовують свої доходи на ті ж цілі. Також, варто забезпечити пільги при оподаткуванні доходів комерційних банків, які надають кредити для розвитку особливо важливих для регіону підприємств у сфері туризму.

Для збору та накопичення інформації про регіон у сфері туризму, згідно із зарубіжним досвідом, доцільно створити систему інформаційно-аналітичного забезпечення, яка входить до складу державної інформаційної системи, яка має початкову мета та завдання. Завдання цієї системи зводяться до таких, як створення та розвиток регіональних комп'ютерних мереж для забезпечення доступу до регіональних банків, зокрема до даних максимальній кількості користувачів. Також, сюди належить створення та впровадження регіональних баз даних до туристичної галузі ліцензійної, економічної, соціальної, екологічної та іншої інформації туристичної галузі. Також, необхідно надати доступ до національних та міжнародних інформаційних та комп'ютерних систем та баз даних у сфері туризму [51, 13].

У разі створення таких систем керівництво регіону отримає можливість мати постійний розрахунок показників у всіх сферах туризму, який буде інформувати про роль і місце туризму в регіоні у Фінляндії. Також, буде надано якісне інформаційне забезпечення регіонального управління туризмом на всіх рівнях. Окрім цього, забезпечиться можливість залучення всіх підприємств та організацій у сфері туризму регіону, усіх верств та груп населення до вирішення соціально-економічних проблем.

Таким чином, туризм має серйозний вплив на зайнятість, а промисловість балансує регіональний розвиток у Фінляндії. Як ключовий

документ, Стратегія передбачає, що туризм у Фінляндії розвиватиметься, ставатиме прибутковим та успішним завдяки конкуренції за міжнародні туристичні рухи. Конкретною метою є збільшення міжнародного попиту на туризм, тобто збільшення продажів фінського туризму, а також продажу продуктів і послуг з галузей, опосередковано пов'язаних з туризмом, іноземним клієнтам. Туризм є однією з основних експортно-орієнтованих галузей.

Висновки до розділу 2

Європейський Союз отримав значний позитивний досвід у сфері регулювання туризму, який розглядається як навмисний вплив, враховуючи інтереси зацікавлених сторін та всього суспільства, на розвиток туризму та відпочинку, покращення необхідної інфраструктури, захист рекреаційні природні ресурси, відпочинок та оздоровлення населення, регулювання розмірів та напрямів туризму, дослідження, підготовка кваліфікованих кадрів для рекреаційно-туристичної діяльності. Досвід ЄС у сфері регулювання туризму є джерелом передових підходів, принципів та методів впровадження, тому вони можуть і повинні ефективно використовуватися у Фінляндії з відповідною адаптацією до місцевих умов.

За відсутності у Фінляндії центрального органу управління туризмом, вважається за доцільне запропонувати організаціям, зацікавленим у розвитку туризму (бізнес, наукові, профспілкові, екологічні, культурні, освітні тощо), впроваджувати стратегію конкурентоспроможного туризму для досягнення балансу у частці туристичних потоків. Однак, зробити це так само, як рекомендує Всесвітня туристична організація: один турист, що в'їжджає, на одного виїзного туриста та чотирьох внутрішніх туристів. Також, слід надати пріоритет розвитку соціального та аматорського туризму.

Наразі існує чотири причини розвитку туристичної галузі. Перша – це те, що туризм має значний мультиплікаційний вплив на національну економіку. Основними галузями туризму є ресторанне та готельне обслуговування. Також, сюди відносяться парки розваг, гірськолижні курорти, кемпінги, рекреаційні програми, фестивалі та інші культурні послуги.

Сфери, які безпосередньо пов'язані з туризмом, включають транспортні послуги (вантажні та пасажирські), обслуговування майна та обладнання, охоронна діяльність, продуктові магазини, торгівля предметами розкоші, послуги з будівництва та розвитку, ІТ-послуги, виробництво харчових продуктів, харчова промисловість та організація поводження з відходами.

Окрім цього, туризм впливає на звичайні основні обов'язки місцевих органів влади, такі як охорона здоров'я, аварійна допомога, нагляд за будівництвом, містобудування та розвиток місцевого самоврядування, згідно з затвердженими муніципалітетами. Крім того, туризм створює попит у таких сферах, як зв'язок та обслуговування офісів (наприклад, бухгалтерський облік та аудит), і відіграє важливу роль як другорядна професія у сільському та лісовому господарстві.

РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ

3.1. Інфраструктура транспорту Фінляндії

Індустрія туризму складається з сукупності готелів та інших закладів розміщення; транспортних засобів. Також, сюди входять об'єкти громадського харчування та розваг, заклади пізнавального, ділового, оздоровчого, спортивного та іншого призначення. Слід додати й організації, що займаються діяльністю туроператора та туристичного агентства. Окрім цього, до індустрії туризму залучені організації, що надають туристичні послуги та послуги екскурсіводів-перекладачів. Загалом, міжнародний туризм буває вхідним та виїзним. В'їзний туризм – це подорожі всередині країни особами, які не проживають у країні постійно [51, 15].

Виїзний туризм – це подорожі людей, які постійно проживають у країні, але з будь-якою метою їдуть до іншої країни. Зазвичай країни зацікавлені в розвитку в'їзного туризму, оскільки він залучає в країну валютні ресурси, стимулює економічну діяльність. Фірми, що займаються розвитком в'їзного туризму, називаються рецептивними (приймаючими) фірмами. Залежно від змісту та завдань туристичної діяльності можна класифікувати наступне. Подорожі для розваг та відпочинку є основою міжнародного туристичного обміну. На них припадає більше половини всього попиту. Вони поєднують оздоровчі, пізнавальні, аматорські, спортивні подорожі. Подорожі на море користуються великим попитом у населення. Плавання та пляжний відпочинок традиційно вважаються найкращим способом зняття нервової та фізичної втоми [60, 168].

Діловий туризм включає відрядження без отримання доходу за місцем відрядження. Діловий туризм можна поділити на фактичні відрядження, конгресний, виставковий та заохочувальний туризм. Загалом, під поняттям «заохочувальний туризм» розуміється подорож, за допомогою якої компанія винагороджує своїх працівників за високі результати. Транспорт є

найважливішим елементом туристичної інфраструктури і є частиною основного набору послуг, включених до туристичного продукту.

Транспорт, що використовується для туристичних цілей, поділяється на три види: наземний, водний, повітряний. Серед наземних транспортних засобів використання автомобільного та залізничного транспорту становить найбільший інтерес для туристичних цілей [63, 150]. Автомобільний транспорт найбільш широко використовується в туристичній індустрії, оскільки забезпечує перевезення туристів «від дверей до дверей». У свою чергу, досить високу швидкість перевезення на середні відстані забезпечує залізничний транспорт. Такі поїздки відзначаються комфортними умовами та прийнятними цінами. Серед водних транспортних засобів є: підводні човни (екскурсійні підводні човни) та надводні (кораблі, круїзні кораблі, морські пороми, прогулянкові катери, яхти). Повітряні транспортні засоби включають широкий спектр транспортних засобів: від цивільних літаків до найбільш екзотичних засобів переміщення, таких як повітряні кулі та дельтаплани.

Система транспортного забезпечення поділяється на: туристичні перевезення, що входять до основного комплексу туристичних послуг і входять до складу туру; доставку туристів з місця їх проживання до пункту призначення та назад; передачу транспортних засобів для забезпечення зустрічей туристів на прощання; транспортне обслуговування програмних заходів по турах: екскурсійне обслуговування, виїзд на програмні заходи, відвідування околиць, рух по маршрутах [62, 48].

«Трансфер» – це попередньо замовлений прокат автомобіля з водієм для подорожі за запланованим маршрутом, поєднання якого може бути різним (аеропорт – місто – залізничний вокзал – готель). Можна з упевненістю сказати, що існує ряд компаній, які надають подібні послуги. Їх відмінність може полягати у вартості трансферу та переліку супутніх послуг, таких як: зустріч клієнта на вокзалі чи в аеропорту з табличкою; тривале очікування у випадку затримки рейсу; регулювання часу подачі автомобіля; система знижок для постійних клієнтів.

Підводячи підсумок, слід зазначити, що транспорт надає значну допомогу в організації бізнесу як процесу. Залізниця розглядається насамперед як спосіб доставки туристів до місця відпочинку. При цьому, на відміну від туристичних поїздів, подорож організовується у стандартних залізничних вагонах. В Україні це, як правило, купейні чотиримісні вагони або три- або двомісні спальні вагони, які їдуть далі за кордон. За кордоном автомобілі поділяються на категорії: сидячі, спальні, на дивані, вагони-ресторани, поштові та вантажні.

Послуги сучасних авіаліній не закінчуються на борту літака та в аеропорту. Багато авіакомпаній продовжують надавати послуги клієнтам у курортній зоні, наприклад, організовують панорамні польоти. Інформація про можливість організації цієї послуги зазвичай розміщується на інформаційних стендах у залах більшості курортних готелів. Панорамні польоти – це короткочасні (від 20 хвилин до 1 години) перельоти курортної зони, наприклад, узбережжя або частини країни. Вони організовані на літаках невеликої місткості (для кількох осіб) [76, 40].

Ефективність транспортного комплексу Фінляндії багато в чому визначається станом та розвитком інфраструктури залізничного, автомобільного, водного та повітряного транспорту. По внутрішніх авіалініях Фінляндії авіап перевезеннями займаються близько 5 мільйонів людей, а на міжнародних маршрутах – понад 7 мільйонів людей . У Фінляндії існує 25 аеропортів, через які здійснюється регулярне пасажирське авіасполучення. Найбільш завантажений аеропорт «Гельсінкі-Вантаа», обсяг пасажиропотоку через який сягає 10 млн осіб. щорічно. Понад 130 авіакомпаній літають з аеропорту до Європи, Північної Америки та Азії. Рейс зазвичай відбувається без затримок, аеропорт систематично розширюється [41, 87].

Аеропорт має хороше місце для паркування автомобілів та магазини, що не мають податків. Також, аеропорт надає приміщення для зустрічей, конгресів, виставок та має власні готелі. З Гельсінкі до аеропорту курсують

регулярні автобуси. Орієнтовний проїзд 5-8 євро. ІКАО визнала цей аеропорт одним з найкращих у світі з точки зору обслуговування та безпеки [48, 47].

Найбільша державна авіакомпанія Фінляндії «Finnair» володіє флотом із 69 сучасних літаків, у тому числі 7 Boeing 757 та 18 MD-82 /83, а також 29 моделей Airbus A321, A320 та A319. Середній вік автопарку компанії – 8,8 років. Основним акціонером компанії є фінська держава, якій належить 58,4% акцій. Інші акціонери – страхові компанії.

Популярними є дешеві авіакомпанії, які виконують рейси з Фінляндії-так звані лоукостери або бюджетні авіалінії (aviadiscounter). Відомим представником цих авіакомпаній є «Blue 1», друга за величиною авіакомпанія Фінляндії. «Blue 1» обслуговує внутрішні маршрути у межах Фінляндії, а також рейси до Скандинавії та решти куточків Європи [48, 49].

«Finavia» забезпечує 21 аеропорт по всій країні. Основні авіакомпанії, які здійснюють перевезення пасажирів до міст Фінляндії: «Finnair», «Lufthansa», «Estonian Air», «Air Baltic», «Aeroflot». Автобуси «Finnair» курсують між аеропортом та Центральним вокзалом кожні 15 хвилин з 05:00 до 24:00. Подорож триває приблизно 25 хвилин. Слід зазначити, що країну перетинають чотири залізничні маршрути [5, 38]. Трансевропейський автобан, що з'єднує країни Балтії з Середземномор'ям. Автостради у горах з'єднують країну з Італією та Австрією, вторинні магістралі – з Хорватією. Особливо інтенсивний рух спостерігається поблизу Міккеля та Керави. Ці два міста мають невеликі міжнародні аеропорти [60, 170].

Відповідно до світових тенденцій, автомобільний транспорт у Фінляндії набуває все більшого значення. Довжина доріг з твердим покриттям наблизилася до 78 821 км. У Північній Європі Фінляндія поступається Норвегії – 92 946 км. та Швеції – 425 300 км. У Німеччині – 231 500 км, Австралії – 812 972 км, у Франції – 950 985 км.

Слід зазначити, що в країні були побудовані перші 400 км автомагістралей. Основні дороги асфальтовані. Під час руху по ґрунтових та гравійних дорогах потрібна обережність: часті різкі повороти, підйоми та

спуски. Найважливіші транзитні магістралі пронумеровані білим кольором (європейського значення – на зеленому тлі, міжміських – на червоному, а всі інші – на синьому тлі). Стан дорожнього покриття та системи відзначається зразковістю, асфальт укладено за європейськими технологіями в кілька шарів з амортизуючою подушкою. Окрім цього, є багато автомагістралей, які обладнані розв'язками, спеціально відведеними місцями для відпочинку та інформаційними табло.

Поряд з автомагістралями, прокладеними між містами, широко розвинена мережа цілорічних ґрунтових доріг. У великих містах є велосипедні доріжки [7, 38]. Максимально допустима швидкість у населених пунктах становить 50 км / год (якщо не зазначено інше), а на шосе – 100 км / год, якщо є відповідні знаки, а за відсутності знаків – 80 км / год, на шосе – 100 км / год (влітку 120 км / год). Автомобілям, які мають причеп чи караван, заборонено їздити зі швидкістю понад 80 км / год, те саме стосується і кемпера. Максимальна ширина причепа не повинна перевищувати 2,5 м.

Поза населеними пунктами всі транспортні засоби повинні рухатися вдень і вночі з увімкненими фарами. Усі пасажирів в автомобілі мають бути пристебнуті ременями безпеки, навіть у таксі їзда з відстебнутими ременями категорично заборонена. Дорожні знаки та правила дорожнього руху зазвичай відповідають прийнятим у Центральній Європі [47, 165].

Обсязі пасажирських перевезень на короткі відстані характеризується експлуатацією легкових автомобілів. Автопарку Фінляндії налічує близько 2,35 млн одиниць. Обсяг українсько-фінських пасажирських автомобільних перевезень становить близько 6 млн осіб.

Незважаючи на те, що у 1960-х і 1970-х роках дорожню систему було розширено, а парк приватних автомобілів значно збільшився, рух у Фінляндії все ще низький у порівнянні з іншими скандинавськими країнами. Автобусне сполучення підтримується влітку до крайніх точок північних районів країни. Довжина автомобільних доріг досягає 80 тис. км.

Основою транспортної мережі Фінляндії уже давно є поєднання залізничного транспорту з водним, тобто річковим і морським. Якщо порівнювати з іншими західними країнами, то специфікою залізниць є ширина колії, яка складає 1524 мм. Це такий самий показник, який діє в Україні та інших країнах колишнього СРСР. Така відмінність пов'язана з тим, що основні залізниці були побудовані під час перебування Фінляндії у складі Російської імперії. Довжина залізниць становить майже 6 тис. км, більше третини з них електрифіковані, майже 500 км мають дві колії [43, 66].

Залізнична мережа з'єднує майже всі великі та малі міста Фінляндії. Електричні поїзди курсують за найважливішими маршрутами: Гельсінкі – Турку, Гельсінкі – Порі, Гельсінкі – Оулу, Гельсінкі – Айсалмі, Гельсінкі – Йоенсуу та Турку – Тоя. Державні залізниці Фінляндії зосереджені в південній частині країни. За даними Міжнародного союзу залізниць, Фінляндія займає 33 місце – 5741 км. Уступаючи таким європейським країнам, як Німеччина 48215 км., Франція 29370 км. Однак, за цим показником Фінляндія випереджає свого сусіда Норвегію – 4114 км. Щодо лідерства, то абсолютним лідером за цим показником є США – 226612 км [42, 7].

Рухомий склад залізниці складається з 502 тепловозів та 130 електровозів, більшість з яких обладнані системою сигналізації на основі супутникової технології визначення місцезнаходження. Вагонний налічує понад 14 тисяч одиниць. Пасажирські перевезення залізницями Фінляндії досягли рекордних 60 мільйонів пасажирів на рік, з них 12 мільйонів використовували міжміські поїзди. Обсяг пасажирів українсько-фінської залізниці становить приблизно 250 000 осіб. Подорож з Гельсінкі до Рованіємі триває 10 годин, а поїзд курсує цілий рік [12, 58]. Поїздки залізницею в межах міста коштують 1,5-2 євро за поїздку (залежно від регіону), 10 абонементів («Seutulipri»), що мають право на знижки у зворотному напрямку та до Еспоо та Вантаа, передмістя Гельсінкі) – 20 євро. Ціна 3-денного квитка на поїзд становить 105 євро (ціна першого класу складає 150 євро), 5 днів – 135 євро

(перший клас – 195 євро) і 10 днів коштують 180 євро (перший клас коштує 260 євро).

Також, у Фінляндії передбачені безкоштовні проїзди для дітей, віком до 6 років (до чотирьох дітей з одним дорослим), а діти від 6 до 17 років мають знижку у розмірі 50%. Існують «сімейні» знижки, які надаються сім'ям щонайменше з 3 осіб, одна або дві з яких – дорослі. Одна дитина, віком від 6 до 16 років, з кожним дорослим має право на безкоштовний проїзд. Діти до 6 років також враховуються при визначенні розміру групи. Усі, хто подорожує за сімейним квитком, повинні їхати в одному поїзді та в одному класі. Пасажири старше 65 років оплачують 50% вартості проїзду. Квиток на потяг дійсний на прямих маршрутах зв'язку без права пересадки. Окрім цього, існує проїзний квиток «Finrailpass», який дозволяє вільно подорожувати мережею залізниць Фінляндії протягом 3, 5 або 10 днів [55].

Внутрішні водні шляхи (переважно на озерах) мають протяжність 6,7 тис. км, з яких 3,7 тис. км. Всі водні шляхи є придатними для судноплавства. Канал Саймаа з'єднує озеро Сайма, і в той же час з'єднує внутрішню водну систему країни з Фінською затокою поблизу російського міста Выборг, і активно використовується для перевезення вантажів. Найбільші морські порти – Гельсінкі (з товарообігом майже 10 млн т), Котка, Хаміна (понад 5 млн т), Турку, Нанталі, Порі, Васа, Оулу та Маріанхаміна. З портами Швеції та Німеччини організовано поромне сполучення. Торговий флот країни налічує майже 100 суден, загальна вантажопідйомність яких складає понад 1 млн т [63, 59].

Протяжність мережі судноплавних водних шляхів Фінляндії складає 6,1 тис. км., враховуючи канали між численними озерами. Це сполучення є надзвичайно важливим для пасажирських та вантажних перевезень. Взимку навігація по каналу відбувається за допомогою криголамів.

У міжнародному морському пасажирському сполученні країни з іноземними державами, у тому числі зі Швецією, Естонією, Німеччиною та Росією, обсяг перевезень (переважно морських поромів) перевищує 16

мільйонів осіб, з них лише трохи більше 80 000 людей подорожують російсько-фінським маршрутом. Наразі канал Саймаа, що з'єднує Фінську затоку з озером Сайма, дозволяє здійснити водну подорож безпосередньо з Росії – з Выборгу або Санкт -Петербурга – до фінського міста Лаппеенранта. Основні морські порти: Гельсінкі (міський порт), Турку, Котка. Поромне сполучення зі Швецією, Естонією, Польщею та Німеччиною. Найважливіші морські маршрути: Гельсінкі – Таллінн, Гельсінкі – Любек, Гельсінкі – Стокгольм, Турку – Марієхамн – Стокгольм та Вааса – Уумая. Великі судноплавні компанії гарантують швидкість і комфорт, але квитки потрібно бронювати заздалегідь протягом літнього сезону. Загальна довжина судноплавних річок становить 7842 км. У Норвегії цей показник становить – 1577 км, у Швеції – 2052 км, у всьому світі – 671 886 км [67, 57].

Обсяг поставок між Фінляндією та Швецією великий. Гігантські автомобільні пороми щодня відправляються з Фінляндії, Аландських островів та Швеції з максимальним комфортом. Швидкість та комфорт характерні для поромних сполучень між Німеччиною та Фінляндією, але через малу кількість кораблів на лінії мало кораблів, що викликає затори у високий сезон [67, 65].

Таким чином, транспорт та транспортна інфраструктура відіграють важливу роль у економіці Фінляндії. Транспортний комплекс відповідає за 6% валового внутрішнього продукту країни, 15% споживання енергії та понад 40% загального споживання нафти. Що стосується частки транспортних витрат, то у вартості фінського експортного продукту вона складає 10-15%. Найбільший попит серед доступних способів переміщення за допомогою транспорту відіграють автомобілі. Більшість пасажирських сполучень з іншими країнами морські і завдяки криголамам перевезення здійснюються цілий рік. Основні морські порти – Гельсінкі, Турку та Котка.

3.2. Сучасний стан готельно-ресторанної індустрії Фінляндії

Питання розміщення туристів займає центральне місце у ряді послуг, що надаються відвідувачам країн під час подорожі. Ця складова є невід'ємною частиною кожного туру і є основою туристичної індустрії. Будівництво нового житла значно підвищує привабливість туристичного напрямку та збільшує потік туристів. Високий рівень надання послуг розміщення також визначає психологічні аспекти туризму, такі як задоволеність подорожами та висока оцінка організації перебування туристів у країні [71, 80].

У різноманітні доступних помешкань особливе місце належить готельній індустрії. Готель є підприємством індустрії гостинності, яке забезпечує прийом та обслуговування відвідувачів. Серед типів готелю виокремлюють: мотель, кемпінг, ротель, флотель, ботель, туристична база, туристичний притулок [62, 48].

Мотель – це невеликий готель, вхід в який здійснюється на вулиці (з автостоянки). Як правило, мотелі мають лише один-два поверхи, кількість додаткових послуг та типи номерів мінімальні, що відповідає низькій вартості проживання. Для багатьох людей, особливо тих, хто постійно подорожує на своїх автомобілях, мотелі зручні через відсутність довгих реєстраційних формальностей, можливість тримати автомобіль у пам'яті. Слід зазначити, що прямий доступ з вулиці до кімнати є великою перевагою для туристів з обмеженими можливостями. До недоліків мотелів можна віднести низький рівень безпеки, а також мінімальне обслуговування.

Кемпінг – місце для автолюбителів. Цей варіант розміщення обладнаний паркінгом, туалетами, місцями для наметів або світлих будинків. Кемпінг також може містити інфраструктуру обслуговування, таку як магазини, мийки автомобілів, автосервіси.

«Ротел» – це готель на колесах, як правило, двоповерховий міжміський автобус, в якому на одному поверсі розташовані салон з м'якими сидіннями та підсобне приміщення, а на другому-спальне місце. Flotel – великий готель, який часто називають «водним курортом». Ботель – невеликий готель на воді, який можна використовувати належним чином як обладнане судно. Під

туристичною базою розуміється спеціально відведена зона в зоні відпочинку з комплексом будівель і споруд, пристосованих для тимчасового відпочинку.

Туристичний притулок – один з найпростіших видів проживання, місце відпочинку на маршруті. Широко використовується у гірському туризмі для короткого (до трьох днів) перебування туристів під час походу і являє собою опалювальну кімнату, придатну для розміщення (будинку). Також, це можуть бути стаціонарні намети. Кількість місць у туристичному притулку коливається від 20 до 100. Туристичний притулок розташовується найчастіше в проміжних пунктах туристичного маршруту, як правило, у важкодоступних районах.

Хостели – дешеві готелі з мінімумом зручностей та номерами для кількох людей. Гуртожиток може бути розташований як у центрі міста, так і далеко від населених пунктів. Деякі гуртожитки відкриті цілий рік, студентські гуртожитки працюють як гуртожитки лише під час канікул. У деяких готелях у вартість входить сніданок, постільна білизна, сауна, інтернет. Деякі обмежені ліжком [49, 25].

У Фінляндії є багато різних готелів для задоволення потреб туристів. Незалежно від того, чи ви їдете по справах чи для відпочинку, туристи можуть бути впевнені, що їх перебування тут буде комфортним. Відвідувачі можуть подорожувати за дешеві гроші та шукати дешевий готель, а можуть подорожувати наодинці з сім'єю та зупинитися у розкішному готелі з винятковим сервісом, у будь-якому випадку вони знайдуть щось на свій смак.

Згідно з дослідженням, проведеним Статистичним центром та Центром розвитку туризму Фінляндії, кількість іноземних туристів, які відвідали країну взимку 2006 р., зросла на 4% порівняно з відповідним періодом 2005 р. У цілому з листопада по квітень 2006 року більше двох мільйонів іноземних гостей відвідали Фінляндію. Найбільше туристів прибуло з Росії, Швеції та Естонії [63, 200].

У свою чергу, найпопулярнішою країною для відпочинку фінів був Таїланд. Безпрецедентний попит на тури в далекі країни в цілому і на тури в

Таїланд став несподіванкою для фінських туроператорів. Згідно з повідомленнями місцевої преси, туроператори зіткнулися з труднощами при організації достатньої кількості чартерних рейсів та готельних номерів для своїх туристів, які хочуть провести там свій відпочинок. Ситуація з Таїландом виявилася особливо проблемною, і тому бажаючих довелося перенаправляти в інші місця. Найдорожчі готелі серед країн Північної Європи зосереджені в Норвегії. Данія та Швеція входять до п'ятірки найдорожчих країн Європи. Фінляндія займає лише восьме місце за цінами на проживання в готелях.

Перелік цін на готелі (так званий Індекс цін готелів) дає приблизну інформацію про вартість проживання в готелях у різних частинах земної кулі. Опублікований звіт порівнює ціни з початку липня до кінця вересня 2018 р. За цей час готелі у Фінляндії навіть подешевшали: в середньому від 114 до 113 євро [82, 185].

Вартість проживання в інших північних країнах мало змінилася порівняно з минулим роком. День у норвезькому готелі, як і у 2018 році, коштує в середньому 149 євро. У Данії готель можна орендувати приблизно за 144 євро, у Швеції – за 124 євро. Найдорожчі міста – Копенгаген, Осло та Берген; там проживання в готелі коштує близько 178 євро. Стокгольм посідає четверте місце в регіоні за цінами на готельні послуги. Тут вартість номера – близько 128 євро.

З міст Фінляндії за період з липня по вересень Гельсінкі стали найдорожчими. Ніч у готелі тут в середньому коштувала 117 євро. На другому місці – Тампере з середньою ціною 106 євро. У Гельсінкі ціни залишаються практично незмінними з 2017 року, тоді як у Тампере вони впали на 1%.

Кількість ночей у готелях Фінляндії загалом у грудні 2018 р. перевищила 1,2 млн. осіб, що на 1% менше, ніж за аналогічний період 2017 р. Кількість ночівлі фінських туристів зросла приблизно на 1% – до 741 тис. осіб. Частка іноземних туристів мала 494 000 ночівлі, що на 3% менше, ніж за аналогічний період минулого року. Таким чином, з графіку видно, що найбільша кількість людей, які зупинилися на ніч у Гельсінкі, була у серпні 2017 року, найменша

кількість прибулих – у лютому 2019 року. Загалом, графік показує, що найбільша кількість ночей у готелях Фінляндії припадає на літній сезон, зниження відбувається до грудня, в січні цифри дещо зростають, а в лютому знову помітно зменшується кількість ночей.

Якщо з червня по грудень 2018 року наповнюваність готелів становила близько 50-80%, що набагато вище запланованого, то в січні вона знизилася до 11-12%. Більшість гостей Гельсінкі – громадяни Росії. Кількість ночей проживання в готелях країни з січня по вересень зросла на 30% порівняно з аналогічним періодом 2018 року – до 184,5 тисяч. Значно скоротився потік туристів із США: на 24%. Але кількість ночей, проведених російськими туристами у фінських готелях, зросла на 10% [20].

Тенденція грудня 2019 року ілюструє вплив світової фінансової кризи на фінську туристичну галузь. Для порівняння: за період з січня по вересень 2018 року збільшення кількості ночівель у Гельсінкі склало 4,6%, зайнятість готелів досягла 70,4%.

Щороку до Фінляндії приїжджає величезна кількість туристів. Кожен турист має свої цілі, але за даними Статистичного бюро Фінляндії, кількість відвідувачів з бізнес цілями з 2012 по 2018 роки залишається лідируючою. Найнижчий рівень прибуття туристів для інших цілей. У 2019 році ситуація була дещо іншою. Співвідношення туристів, які приїхали в країну з метою бізнесу та відпочинку, майже таке ж, і найнижчий показник стосувався туристів, які прибули з іншими цілями [18].

У Фінляндії величезна кількість так званих «SPA-готелів», де можна не тільки розслабитися і розважитися, але і поліпшити своє здоров'я всією сім'єю і наодинці. Там можна знайти велику кількість водних та оздоровчих лікарень, де туристи зможуть привести себе в порядок за допомогою різних процедур, вони можуть замовити послуги масажиста, косметолога, спортивного тренера. Також, у Фінляндії багато аквапарків, багато з них розташовані безпосередньо в розкішних готелях або в безпосередній близькості від них [11].

Готель Tahko SPA може пропонувати СПА послуги цілий рік. Це місце має величезний спортивно-розважальний комплекс Multifunction Arena, сучасний ресторан SPA KITCHEN та багато іншого. Усі хороші готелі у Фінляндії мають повну інфраструктуру та забезпечують надзвичайно високий рівень комфорту.

Багато готелів країни утворюють власні мережі: Finlandia Hotels, який заснований у 1986 році, має 29 готелів у різних містах Фінляндії. Готелі цієї мережі зазвичай розташовані в центрі міст країни. Фінський готельний оператор S-Group керує трьома готельними мережами у Фінляндії: Sokos, Holiday Club та Radisson SAS. Sokos також має три готелі в Росії – у Санкт-Петербурзі та один готель у Таллінні. Sokos Hotels – найбільша мережа готелів у Фінляндії. Усі готелі розташовані або в центрі міста, або в місцях активного відпочинку. У гірськолижному центрі Вуокатті також відкрився новий готель. Мережа постійно пропонує своїм клієнтам бонусні знижки, подарунки та пакети, які включають програму проживання та відпочинку.

Що стосується найбільшої міжнародної мережі Radisson, яка володіє готелями у десятках країн, то у Фінляндії зосереджено сім готелів цієї мережі. Мережа готелів Scandic широко представлена в європейських країнах і займає лідируючі позиції в Скандинавії. У Фінляндії мережа налічує двадцять готелів, чотири з яких розташовані в центрі Гельсінкі. Готелі Scandic пропонують туристичні пакети для гольфу, парку розваг Linnanmäki, гірськолижних курортів та інших розваг. Окрім цього, у Фінляндії є 15 готелів міжнародної мережі бізнес-класу Best Western, три з них розташовані в центрі Гельсінкі. Мережа підтримує загальні стандарти та рівні обслуговування у всіх своїх філіях. Слід зазначити, що у Фінляндії готелі не мають нам звичних «зірок», тому міжнародна система фінських готелів класифікується дуже умовно [5].

Таким чином, за ВВП ми випереджаємо маленьку Фінляндію, але якщо розрахувати цей показник на душу населення, то стає очевидно, що до рівня життя у цій країні нам ще далеко. Сучасна Фінляндія постає

високорозвиненою індустріальною країною, яка славиться значною популярністю серед шанувальників подорожей.

Якщо порівнювати ціни на комерційну нерухомість, то показник на рядку з іншими країнами ЄС є порівняно низьким. Це, разом із територіальною близькістю, робить Фінляндію одним із найпопулярніших напрямків для ведення бізнесу громадян багатьох країн.

Ресторанний бізнес у Фінляндії значно розвинений. У країні зареєстровано 320 тис. закладів громадського харчування, з яких близько 270 тис. є прибутковими для своїх власників. Фінські ресторатори, як і інші європейські, можуть працювати поколіннями в одному закладі і залишати його стіни тільки під час свят [11].

Наприклад, у Суомі великою популярністю славляться не тільки ресторани та кафе, а й також заклади швидкого харчування. У таких місцях власник виступає в якості кухаря, офіціанта і прибиральника одночасно. Тому, такий від бізнесу дійсно приносить дохід на фінській землі [11].

У Фінляндії, як у багатьох інших країнах, є можливість створити заклад громадського харчування з нуля, або ж придбати вже готовий бізнес. Таких пропозицій достатньо. Слід зазначити, що для отримання кредиту на розвиток ресторанного бізнесу у Фінляндії необхідно мати розумний бізнес план, який стосується реалізації найбільш креативних концепцій.

Фінська кухня славиться великим попитом серед іноземних туристів. Так, відвідувачі часто замовляють м'ясо диких тварин (лось, оленина), шуку по-фінськи, смажений сир. Місцеві жителі надають перевагу відвідуванню закладів швидкого харчування і цікавляться новими стравами, такими як суші буріто, суші-бургери та кавказькі страви [6].

Таким чином, створення сучасної індустрії туризму неможливе без готельно-ресторанної індустрії. Вона займає важливе місце в туристичній сфері та сприяє задоволенню основних потреб туристів, таких як розміщення та харчування. Важливе значення у задоволенні потреб туристів та створенні сприятливих умов проживання в готелях відіграють ефективність та якість

роботи сфери послуг. Тому, підвищення ефективності праці в кожній сфері суспільного виробництва та на кожному робочому місці сприяє покращенню якості роботи, продукції та послуг. За останні роки кількість закладів харчування у Фінляндії зросла на 7,1%, а їхня одноразова місткість – понад 10%. Це підтверджує той факт, що Фінляндія покращує рівень готельно-ресторанної індустрії для приваблення все більшої кількості туристів з усіх куточків світу.

3.3. Основні види туризму

Фінляндія – сьома за величиною країна Європи, головною пам'яткою та спадщиною якої є природа. Унікальна незаймана природа Фінляндії та чотири окремі пори року надають чудові можливості для відпочинку та туризму. Країну також називають «країною тисячі озер» та «країною північного сонця» [1].

У Фінляндії для туристів доступні численні пішохідні стежки, автомобільні маршрути, а також спокійний відпочинок у віддаленій дачі з сауною біля озера. Взимку велика кількість снігу та багатий вибір зон відпочинку зробили за останні роки справжній прорив у розвитку туристичного ринку. Зимові канікули включають катання на лижах, снігоходах або ж сафарі з собаками [5].

Країна також володіє Аландськими островами. Загальна їхня кількість становить близько 6500, але лише 80 з них населені. Аландські острови ідеально підходять для їзди на велосипеді, роболовлі, піших прогулянок і відпочинку в хатинах, близьких до природи.

Гельсінкі – центр інтелектуального, культурного та наукового життя Фінляндії. У цьому місті зосереджено більшість основних підприємств і фірм країни. Турку, найстаріше місто Фінляндії та його колишня столиця, лежить на західному узбережжі країни. Це важливий культурний центр з двома

університетами, а також торгово-комерційний центр, чому сприяє його розташування в Ботнічній затоці, а тут порт відкритий цілий рік [46, 43].

Найбільш екзотичний і популярний регіон країни – Лапландія, столиця Рованіємі. Батьківщина Діда Мороза розташована за Полярним колом. Тут реальність межує з казкою. «Полярне коло» та його географічні координати вказані на символічному вказівнику до майстерні Діда Мороза. Щороку сюди надходить 600 000 листів. У «крижаній печері» площею 4000 квадратних метрів, розрізаний на пагорбі міста Сувесенваара розташований Санта-парк [46,43].

Фінляндія – країна для особливих відпочиваючих, яка пропонує широкий спектр програм для відвідування залежно від інтересу мандрівника, який прагне знайти щось особливе, чого не знайти ніде більше. Завдяки цьому індустрія туризму динамічно розвивається протягом останнього десятиліття. Щорічно країну відвідує до 2 мільйонів іноземців, а прибуток від туризму становить понад 2 мільярди доларів.

В останні роки в країні значно розвинулася індустрія санаторно-курортного лікування, туризму та відпочинку. Лікування на курортах Фінляндії стало не тільки популярним, але і престижним. Тут діють 25 курортів, більшість з яких розташована у мальовничих куточках країни, де створюються умови для лікування та відпочинку. У цих центрах можна отримати всі види оздоровчого масажу, фізіотерапевтичні процедури, косметичні процедури.

До фінських курортів належать сучасні готельні комплекси з медичними закладами, які пропонують спеціалізовані та лікувальні процедури. Серед курортних готелів, тропічним теплом і послугами яких можна насолоджуватися цілий рік, найбільш відомими є: аквапарк Серена (Еспоо), два однойменних курортних готелі «Еден» (Nokia, Оулу), курортні готелі «Лапінніємі» (Тампере), «Тропікландія» (Вааса), парк Сані-Фапі (Калайокі), профілактика Іматри (Іматра) та інші [21].

У країні налічується близько 200 туристичних баз і понад 10 тисяч будинків для відпочинку, 5 тисяч з яких віддано туристам, майже 350 кемпінгів. Туристи також можуть відпочити на фінській фермі: близько 250 фермерських будинків готові прийняти відпочиваючих з повним або частковим харчуванням. Більшість об'єктів розташовані в центральному озерному районі Фінляндії. У цих туристичних об'єктах є все необхідне для нормального життя відпочиваючих (меблі, постільна білизна, кухонне начиння, опалення). Деякі кемпінги пропонують різноманітні послуги: катання на човнах, водні лижі, екскурсії, прогулянки, заняття на спортивних майданчиках (гольф, теніс, тощо), вечори в кафе чи ресторанах [37].

Місто Гельсінкі було засноване за вказівкою короля Швеції Густава в 1550 році як торгове місто на відміну від Таллінна в боротьбі за володіння торгівлею на Балтиці. Гельсінкі стала столицею, коли Росія відвоювала Фінляндію у Швеції в 1809 році і прийняла її під владою російського імператора як Велике князівство Фінляндське. Майже 25% площі міста складають парки, через місто проходить Центральний парк. Архітектурно-історичним центром міста є Сенатська площа з величними будівлями Собору, Університету, Палацу Державної Ради, пам'ятником Олександрю II у центрі площі. Влітку район, який оточений численними кафе, ресторанами та бутиками, використовується для проведення численних заходів [17].

На узбережжі знаходиться Ринкова площа – найяскравіше і найбільш людне місце. Тут можна купити все – від фруктів та риби до різноманітних виробів фінських майстрів. З Ринкової площі починається парк Еспланада з вуличним освітленням та безліччю butikів – центром літнього Гельсінкі. Екскурсію з центру міста можна продовжити в парковій зоні бухти Теленлахті. Тут розташовані Палац Фінляндії (концертно-конгресний комплекс) та Національна опера Фінляндії. Серед морських визначних пам'яток варто відвідати фортецю острова Суоменлінна (XVIII ст.) Та музей під відкритим небом на острові Сеурсаарі. Морська фортеця Суоменлінна (Свеа-Борг), побудована на Гельсінському рейді, є перлиною міста і внесена до Списку

всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Музей під відкритим небом у зелені острова Сеурасаарі представляє традиційну фінську дерев'яну архітектуру. Влітку в музеї проходять народні гуляння, а також традиційні святкування з багаттям [15].

До основних туристичних визначних пам'яток також належать музеї: Маннергейм (будинок, де жив видатний маршал Фінляндії Г. Маннергейм), Військовий музей (відомий колекцією зброї, обмундируванням, предметами мистецтва), Національний музей Фінляндії, Морський Музей Фінляндії, Музей пошти (налічує великі колекції поштових марок та мультимедійних демонстрацій), Природознавчий музей. Окрім цього, в країні зосереджено багато виставкових центрів та спортивних споруд.

Турку – одне з найдавніших міст, колишня столиця. У 1640 році тут був відкритий перший у країні університет. У даний час тут є два університети – фінський та шведський. До основних визначних пам'яток можна віднести фортецю (найстаріша частина якої була побудована у XIII ст.) та знаменитий собор, хори якого є музеєм з унікальною колекцією дерев'яних скульптур, церковного начиння та тканин. Турку є одним з найважливіших портів країни, місто запускає пором «Salia Line», який доставляє пасажирів до берегів Стокгольма [8, 46]. За 50 км від Гельсінкі знаходиться ще одне старовинне місто Порвоо, центральна частина міста збереглася без істотних змін з XVII-XVIII століть. У головному соборі Порвоо в 1809 році фіни присягнули на вірність Олександрю I. Щодо Лапландії, то сніг у цьому регіоні лежить з жовтня по травень, полярна ніч триває півтора місяці. Повітряними воротами Лапландії є Рованіємі, в 9 км від аеропорту побудована «офіційна резиденція» Діда Мороза, названого на його батьківщині Іолло Пуччі.

Фінляндія є найпопулярнішою країною серед класичних лижників. Уже на початку листопада на півночі країни випадає перший сніг і розпочинається лижний сезон. На гірськолижному курорті Леві (Кіттіла) у Західній Лапландії ви можете зупинитися у готелях або комфортабельних котеджах та будинках. Усі вони знаходяться в декількох хвилинах ходьби від підйомника. У центрі

міста є сувенірні крамниці, численні ресторани, курорти, басейни, супермаркети, спортивні магазини, перукарні, дитячий центр La8teptaа з цікавими програмами – пошуками скарбів, сніговими Олімпійськими іграми та випіканням млинців на вогні. Новинками курорту є шестимісний крісельний підйомник та восьмимісний гондола, сервісний гірськолижний курорт та конгрес-центр, а також новий сімейний тур «У пошуках Снігової королеви». Є 44 траси (9 синіх, 22 червоних, 3 чорних, 10 дитячих), найдовший маршрут – 2,5 км. Є 27 підйомників [76, 40].

На гірськолижному курорті Вуокатті був побудований унікальний тунель довжиною 1,5 км, який підтримує постійну температуру 5 градусів і де лижники можуть тренуватися цілий рік. Існує 120 км гірськолижних трас. Перепад висот 170 м, найдовша траса – 1100 м. Гірськолижні траси обслуговують 8 підйомників, пропускна здатність – 104 тисячі людей на рік [71, 81].

У Фінляндії є понад 120 гірськолижних курортів, обладнаних підйомниками, штучним освітленням, спеціальним обладнанням для обробки схилів. За допомогою снігових гармат лижні траси підтримуються у належному стані до весни, а в деяких випадках і до травня. Найбільший рівень перепад висот спостерігається на схилах пагорбів Центральної Фінляндії – Химос, Юваскила (до 200 м, довжина схилів близько 1 км). Найбільша довжина схилів – на курортах Лапландії (до 5 км). Найвідоміші з них – Рованіємі, Джуліас-Коларі, Леві. У фінських лижних школах можна пройти курс на менш поширені варіанти зимового відпочинку: телемарк (стиль, який передбачає катання на спорядженні з петлями), сноуборд, гірські лижі, вільний стиль (лижна акробатика) або серфінг на льоду [71, 84].

Таким чином, деякі туристичні компанії розробляють та організовують спеціальні рибальські тури, що пояснюється наявністю значної кількості видів риби: оселедця, лосося, судака, сига, ляща, окуня та ін. Найвідоміша рибалка на річці Тено – протягом сезону на її берегах налічується до 50 тисяч рибалок. До рибалок у Фінляндії ставляться з розумінням, у деяких ресторанах,

розташованих поблизу водойм, улов може бути будь-яким – копченим, солоним або приготованим на грилі.

Висновки до розділу 3

Таким чином, сучасна Фінляндія є одним з найбільш перспективних туристичних центрів і позиціонується на міжнародному ринку туристичних послуг як країна пізнавального та зимового лижного туризму, активного літнього відпочинку з використанням природних ресурсів: озер, річок та лісів. Геополітичні та соціально-економічні умови надзвичайно сприятливі для подальшого розвитку туризму в країні.

Майбутнє фінської туристичної індустрії пов'язане з реалізацією державної політики, основним завданням якої є впровадження економічних та правових механізмів успішного туристичного бізнесу, механізмів інвестування туристичної інфраструктури, інформаційної та маркетингової діяльності для формування іміджу туристів Фінляндія. Розглядаючи рівень туристичної індустрії слід зазначити, що до умов сталого розвитку туризму та курортів повинно входити забезпечення координаційної ролі держави у реалізації національної туристичної політики із застосуванням принципів державно-приватного партнерства, організації досліджень, розвитку людського потенціалу. Окрім цього, велику увагу слід приділяти створенню національної інформаційної системи у сфері туризму та курортів та її інтеграція у світову туристичну інформаційну мережу. Також, варто сприяти розвитку міжрегіонального та міжнародного співробітництва у сфері туризму та курортів. Більш того, необхідно постійно покращувати діловий клімат та розвивати чесну конкуренцію, розробляти національні стандарти у сфері туризму відповідно до міжнародних стандартів. Важливу роль відіграє й розвиток туристичних зон. Подолання негативних тенденцій, створення сприятливих умов для розвитку туризму та курортів має стати пріоритетом для прискорення економічного та соціального зростання країни.

З метою подальшого розвитку туристичного сектора особливу увагу слід приділити пропозиціям щодо створення програм захисту навколишнього середовища та культурної спадщини, вдосконалення законодавства, створення

сприятливого клімату для бізнесу та інвестиційних інновацій у сфері туризму та соціально-економічного розвитку шляхом повного реалізація туристичного потенціалу.

РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

4.1. Проблеми розвитку туристичної галузі Фінляндії

Уряд Фінляндії дуже зацікавлений у розвитку туристичної галузі і вживає всіх заходів для її збільшення. Основною проблемою розвитку туризму у Фінляндії на сучасному етапі є невеликий приплив іноземних туристів до країни, хоча внутрішній туризм зустрічається досить часто. Існує кілька причин такої низької відвідуваності у Фінляндії [6].

По-перше, Епідемія Covid-19 на сьогодні є найсерйознішою проблемою у світі. За оцінками Всесвітньої ради з туризму та подорожей (WTTC), глобальна туристична індустрія втратить більше 2 трильйонів доларів. Водночас криза може призвести до втрати до 75 мільйонів робочих місць у сфері туризму у всьому світі. Фінляндія знаходиться в зеленій зоні через невелику кількість населення – 5,5 мільйона, щільність населення – 18,1 особи/км² (199 -е місце у світі), тому вірус не поширюється у великих масштабах. Однак, потенційні туристи з інших країн перебувають у червоній чи помаранчевій зоні, тому кордони для них закриті.

По-друге, наразі діють досить високі ціни на поїздки, проживання, харчування та відвідування туристичних напрямків Фінляндії, що обмежує коло споживачів. Фінляндія займає 20 місце за доступністю (див.: Додаток 6) [8].

По-третє, серед туристичного попиту спостерігається зміна модних тенденцій. Таким чином, екзотичні країни набувають все більшої популярності.

Таблиця 4.1

Частка світових туристичних прибутків (%)

Регіон	1980	2014	2030
Європа	64%	51,4%	41%
Африка	3%	4,9%	7%

Близький Схід	3%	4,5%	8%
Америка	22%	16%	14%
Азія і Океанія	8%	23,2%	30%
Світ	100%	100%	100%

З таблиці вище видно, що в 1980 році Європа була лідером на ринку туристичних послуг, оскільки на цей регіон припадало 64% загальної частки туристичних приїздів. Наразі спостерігається тенденція до зменшення кількості прибулих до Європи та збільшення подорожей до Азії, Океанії, Близького Сходу та Африки. Тенденція до зменшення подорожей до Європи збережеться. Окрім цього, прогнозується, що до 2030 року ця тенденція матиме лише 41% світового туристичного ринку (табл. 4.1) [8].

По-четверте, значно впливає близькість країн, що розвиваються, до тих самих видів міжнародного туризму. Це, в свою чергу, посилює конкуренцію між країнами та боротьбу за туристів. Наведена нижче діаграма показує, що туристи воліють подорожувати до Швеції (16 млн), Данії (13 млн) та Норвегії (9,4 млн), а Фінляндія посідає 4 місце серед скандинавських країн, тобто тут налічується 7,1 млн іноземних туристів. Найбільший приріст кількості туристів порівняно з 2018 роком спостерігається в Норвегії + 6%, у Фінляндії цей показник становить + 3% (рис. 4.1) [12].

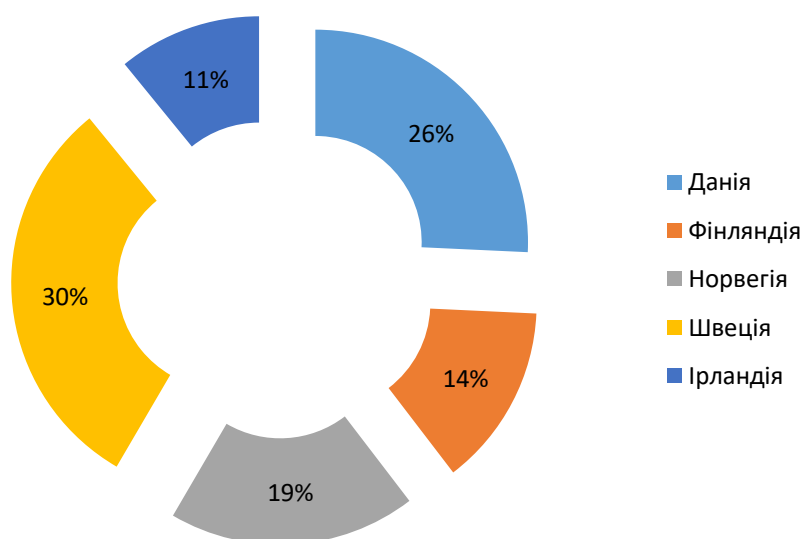

Рис. 4.1 – Частки туристичних прибутків до країн Північної Європи в 2019р.

Світ змінюється все швидше, а водночас зростає глобальна взаємозалежність. Різні явища, події та мегатренди у світі поширюються на Фінляндію [15].

До основних мегатрендів відноситься те, що масовий туризм стає все більше індивідуальним. Люди активніше бронюють свої подорожі в Інтернеті. Популярність організованого туризму продовжує падати через побоюваннями щодо безпеки відпочинку у величезних готелях з великою кількістю людей.

Окрім цього, екологічний туризм стає більш популярним. Зараз розвивається культ здорового способу життя, люди все більше прагнуть до екологічно чистих територій, чистої води та повітря. Популярність піших прогулянок у лісах та горах набирає популярності.

Також, сюди належать і масштаби технологій – на цьому етапі завдяки технологіям люди можуть зробити покупку, не виходячи з дому, забронювати літак, готель, відвідати віртуальну екскурсію, все це стає ще більш важливим і потрібним у зв'язку з пандемією коронавірусу. Люди уникають натовпу і вважають за краще робити все дистанційно, тобто онлайн. Технологічний розвиток вимагає готовності туроператорів до реформування своєї діяльності та готовності туристів до змін.

Окрім цього, до сучасних мегатрендів належить розвиток сталого туризму. Сталий туризм включає охорону навколишнього середовища, мінімізацію збитків у процесі туристичної діяльності та екологічний нагляд за станом розвитку туристичної території. Окрім цього, розвиток сталого туризму передбачає контрольоване використання технологій туристичних послуг, особливо автомобільного транспорту, енергії, питної води тощо. Більш того, це поняття забезпечує соціальну справедливість для місцевих громад, тобто прибутки та інші переваги від туризму повинні розподілятися на паритетній основі з урахуванням інтересів місцевого населення, а не для іноземних інвесторів та національної еліти. Естетична гармонія в управлінні природою туризму також належить до сталого туризму. Це означає, що

туристична діяльність та інфраструктура повинні бути органічно інтегровані в історично сформоване середовище та зберігати унікальну ідентичність кожної території [18].

Ще одним мегатрендом є те, що у майбутньому кількість туристів збільшиться, а нові групи туристів змінять свої туристичні уподобання. Населення процвітає, а середній клас стає найбільшим суспільним класом у світі. Покоління Z та Y відрізняються звичками та поведінкою подорожей від старших вікових груп, наприклад плануванням подорожей та використанням соціальних медіа [18].

В останні роки Фінляндія стала одним з лідерів туристичного бізнесу в Європі. Державна політика щодо впровадження сталого розвитку туристичної галузі, турбота про високий рівень життя як об'єктивну умову економічної спроможності громадян для подорожей дала позитивні результати – у туристичному секторі працює близько 150 тис. приблизно до 4 млрд євро податкових надходжень на рік і становить понад 4% ВВП [21]. Своєрідним каталізатором розвитку туризму у Фінляндії є уряд. З 2004 року він витратив понад 260 мільйонів євро на розвиток туристичної галузі. Значна частина цих грошей йде на рекламу Фінляндії як туристичного напрямку у багатьох країнах світу. Такі проекти фінансуються Державним департаментом туризму VisitFinland [17].

У свою чергу, Рада з туризму Фінляндії, яка є неурядовою організацією, пропагує Фінляндію як туристичний центр і має філії в 11 країнах. Також, у країні є ряд регіональних туристичних інформаційних центрів, які займаються розвитком туризму у своїх регіонах за рахунок місцевих бюджетів. Уряд Фінляндії дуже зацікавлений у розвитку туристичної галузі і вживає всіх заходів для її збільшення. У 2005 році він вирішив вжити низку заходів, спрямованих на експорт фінської культури. Оскільки в країні проходить безліч фестивалів, конкурсів та конференцій, на які запрошуються гості зі світовим ім'ям, одна з форм експорту-розвиток культурного туризму [11]. Це, звичайно,

викликає інтерес у міжнародних ЗМІ і повинно стимулювати приплив туристів.

Однак, незважаючи на достатню поширеність внутрішнього туризму в країні, основною проблемою розвитку туризму у Фінляндії на сучасному етапі є невеликий потік іноземних туристів до країни. Туризм має величезний мультиплікаційний вплив на економічну діяльність у різних частинах Фінляндії. Варто зазначити, що туризм також впливає на основні обов'язки місцевої влади, такі як охорона здоров'я, екстрені служби, нагляд за будівництвом, містобудування та розвиток місцевого самоврядування, затверджені муніципалітетами. Крім того, туризм користується попитом у таких сферах, як зв'язок та обслуговування офісів, таких як бухгалтерський облік та аудит, на додаток до того, що він відіграє важливу роль як додаткове заняття у сільському та лісовому господарстві [11].

З точки зору зайнятості та податкових надходжень у національній економіці, туризм – велика галузь. Загалом, тут працює понад 150 000 співробітників, тобто більше 5% зайнятого населення Фінляндії заробляє на життя в різних галузях туризму. Понад десята частина працездатного населення зайнята у секторах приватних туристичних послуг. Джерелом майже 5% державних податків та податкових платежів є туристична галузь. Туризм – галузь, яка має сильний вплив на зайнятість населення. Оскільки туризм є трудомісткою галуззю, середні та малі підприємства відіграють у ньому вирішальну роль. Крім того, велика кількість молоді працює у сфері туризму. У Фінляндії туризм є регіонально важливим джерелом засобів до існування та є галуззю, що приносить процвітання та добробут у регіони. В абсолютному вираженні вплив доходу та зайнятості в туризмі зосереджено в тих самих сферах, що і населення та промисловість – Уусімаа, Південна та Західна Фінляндія, та Пірканмаа.

У цих регіонах туризм створює додану вартість вище, ніж у середньому по країні, і становить понад 300 млн євро [18]. Обсяг туристичних послуг, а також їх значення з точки зору регіональної економіки є найбільшими

відносно не тільки в Уусімаа, а й у Лапландії, Кайнуу та Аландських островах. Згідно зі статистикою, кількість іноземних туристів, які ночують у готелях та інших місцях проживання, очевидно, порівняно вище у Уусімаа, Лапландії та на Аландських островах. З іншого боку, міжнародне споживання туризму зосереджено не тільки на розвинених туристичних регіонах, а й на авіатранспорті та центрах доставки. Безперечно, вітчизняні відрядження орієнтовані на центри зростання та приносять значні доходи від туризму для деяких регіонів, тоді як внутрішній особистий туристичний туризм розподіляється більш рівномірно між регіонами [8].

Загалом, відмінності у споживанні вітчизняними туристами між різними регіонами значно менші, ніж споживання іноземними туристами. Варто зазначити, що у Фінляндії економічний вплив туризму постійно зростає. Успіх у туризмі врівноважує регіональний розвиток, оскільки багато ключових туристичних курортів та туристичних підприємств розташовані поза центрами зростання. Туристичні послуги, такі як різноманітні ресторани або додатковий попит з боку туризму, такі як медичні послуги, зокрема, допомагають надавати йому більш різноманітні та якісні послуги для місцевого населення. Як тільки вони перевищують так звану критичну масу, активний туризм та розвиток торгівлі, пов'язаної з туризмом, починають впливати на диверсифікацію виробничої структури [30].

Підприємства, які розвиваються разом з туризмом, насамперед стосуються послуг, транспорту та будівництва. Туристичні послуги також створюють базову інфраструктуру, забезпечуючи основу для розвитку інших форм бізнесу, таких як час зйомок та випробувань автомобілів у Лапландії [24]. Стратегія туризму Фінляндії до 2020 року визначає політику щодо внесків державного сектору на підтримку туризму. Він визначає основні цілі розвитку, перераховує заходи для досягнення цих цілей та описує кроки, необхідні для моніторингу ефективності вжитих заходів. У Стратегії цілі та заходи поділяються на три категорії: внутрішній розвиток туристичного

сектора, зміцнення іміджу Фінляндії як туристичного напрямку, а також розширення бази її загальної промислової політики.

Основними цілями вітчизняного розвитку в туристичному секторі є зміцнення туристичних підприємств та мереж, які підтримують зростання та розвиток підприємств, а також покращення інфраструктури зон відпочинку. Ці цілі та заходи пов'язані з фінансуванням туристичної галузі та її фокусом. З одного боку, фінансування має бути більше зосереджено на мережевому бізнесі туристичних підприємств, орієнтованому на розвиток. З іншого боку, вона має бути спрямована на проекти покращення інфраструктури, які обслуговують усі туристичні компанії та бізнес [47, 161].

Щодо цін на фінські туристичні послуги, то вони високі в європейському масштабі. Однією з причин цього є високі податки та витрати на оплату праці. Згідно зі Стратегією, пропонується зберегти ПДВ на конкурентному рівні в європейському масштабі та зменшити податок на електроенергію у сфері послуг до рівня, що застосовується у промисловості. Доступність має вирішальне значення для туризму.

У зв'язку з цим Стратегія пропонує збільшити залізничне сполучення шляхом модернізації станцій у Гельсінкі та Тіккурілі. Крім того, він пропонує термінові субсидії для збільшення обсягів чартерних рейсів та полегшення відкриття нових авіарейсів. Літні канікули у Фінляндії не плануються одночасно, адже це частина Європи. Стратегія передбачає, що літні канікули в школах та інших навчальних закладах будуть перенесені на два тижні, а зимові канікули розподіляться більш рівномірно у лютому-березні на 7-11 тижнів. Крім того, згідно зі Стратегією, заходи, спрямовані на розвиток туризму, повинні ґрунтуватися на доведених сильних та слабких сторонах Фінляндії та врешті-решт призвести до потреб розвитку. Основними конкурентами Фінляндії на міжнародному туристичному ринку є Швеція та Норвегія [18].

Таким чином, його сильні та слабкі сторони також розглядаються стосовно цих країн. Що стосується сильних сторін фінського туризму, то вони

включають унікальне розташування, привабливі зони відпочинку, такі як Гельсінкі, архіпелаг Турку, фінські озерні землі та Лапландія, включаючи Куусамо, а також різноманітні послуги, які пропонують туристичні компанії та різноманітні туристичні бази. Фінські туристичні бази приділяли особливу увагу розвитку особистих подорожей і пропонують широкий спектр високоякісних послуг. Окрім різноманітних готельних та ресторанних послуг, вони пропонують гірські лижі, бігові лижі, а також широкий спектр спа та оздоровчих послуг. Ці бази розташовані в безпосередній близькості від природи, тому туристам пропонується спокійна атмосфера [19]. Через наявність у безпосередній близькості від цих туристичних баз аеропортів транзитні відстані невеликі.

Ці фактори є особливою конкурентною перевагою фінських туристичних баз. Слабкими сторонами туризму у Фінляндії є поінформованість про Фінляндію, яка є маленькою, незнайомою країною. Фінляндія не зможе стати більш відомою без активних зусиль щодо покращення іміджу країни в цілому і як туристичного регіону зокрема. В останні роки необхідні умови для зміцнення іміджу Фінляндії в галузі туризму були ослаблені через скорочення бюджету Фінляндії.

Наступним фактором є доступність. Якщо подивитися з інших частин світу, Фінляндія – це острів. Відстань від інших частин світу більша, ніж у країнах-конкурентах, що спричиняє транспортні витрати. Зручний повітряний рух та прийнятні ціни стали життєво важливими для фінського туризму, тому було б важливо відкрити чартерні послуги та нові маршрути з-за кордону. З точки зору внутрішніх перевезень, поїзди стануть значно більшими, оскільки екологічні вимоги зростатимуть [9]. Таким чином, останнім часом не всі фінські залізниці перебувають у найкращому стані.

Також, до слабких сторін належить високий рівень цін. У європейському масштабі ціни на фінські туристичні послуги залишаються високими. Крім того, на думку міжнародних туристів, Фінляндія – країна з дуже високими цінами. Однією з причин цього є високі податки та витрати на оплату праці.

Коли іноземний клієнт обирає туристичний регіон між країнами одного типу, ціна відіграє ключову роль. Фінляндія ніколи не стане бюджетним регіоном чи країною масового туризму, але рівень цін все одно відіграватиме важливу роль у успіху цієї країни як туристичного регіону. Туристичній галузі потрібні іммігранти, які шукають роботу [5].

Найближчими роками буде конкуренція за кваліфіковану іноземну робочу силу. Фінляндія повинна мати стратегію залучення іммігрантів, орієнтованих на роботу. Тому іммігрантів, які переїжджають до Фінляндії для працевлаштування у сфері туризму, слід заохочувати шляхом організації освіти дорослих, вивчення англійської та фінської мов та підвищення кваліфікації.

4.2. Шляхи вдосконалення туризму у Фінляндії

Серед основних шляхів вдосконалення туризму у Фінляндії велику увагу приділяють збільшенню кількості приїздів іноземних туристів. Tilastokeskus є центральним статистичним управлінням Фінляндії, що робить прогнози на майбутнє на основі власних досліджень. Тому, таблиця нижче показує, що кількість внутрішніх туристичних поїздок залишиться незмінною, тобто близько 16 мільйонів поїздок. Що стосується прибуття іноземців до Фінляндії, то тут прогнозується, що у 2028 році прибуде 10 мільйонів іноземців (рис. 4.2), які залучатимуть туристів з Японії та Китаю. Стабільне зростання попиту на міжнародний туризм забезпечується за рахунок інвестицій на різних цільових ринках. Розбивка інвестицій ґрунтується на очікуваній ефективності [11].

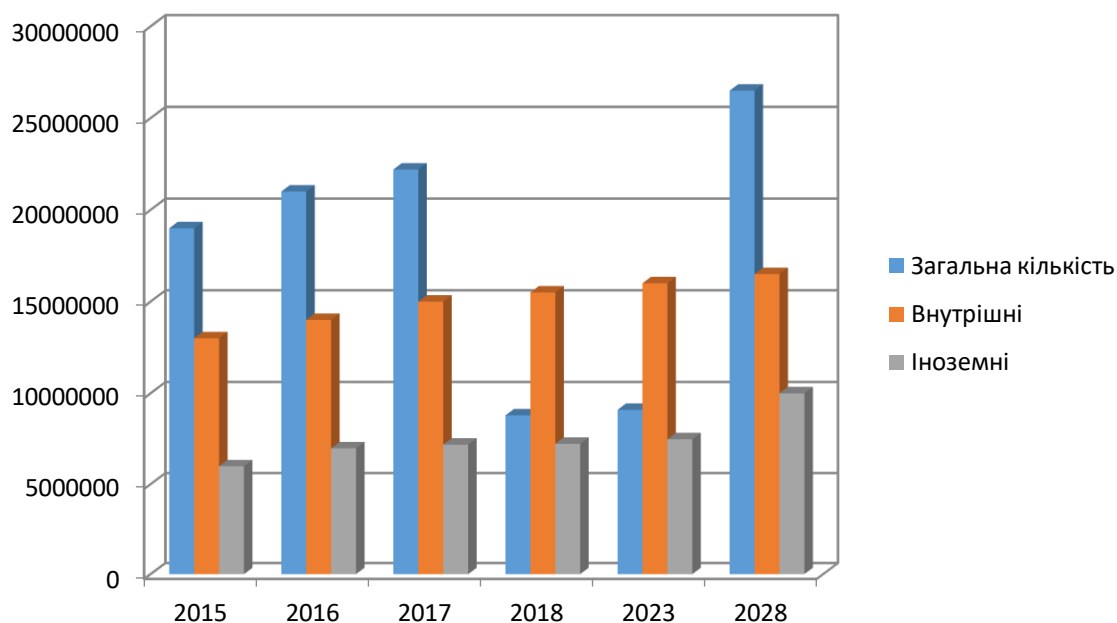

Рис. 4.2 – Кількість туристичних прибутків до Фінляндії 2015-2028 рр. (млн. прибутків)

Ще одним шляхом вдосконалення туризму у Фінляндії є збільшення рівня доходів, які країна отримує від сфери туризму (рис. 4.3) [11].

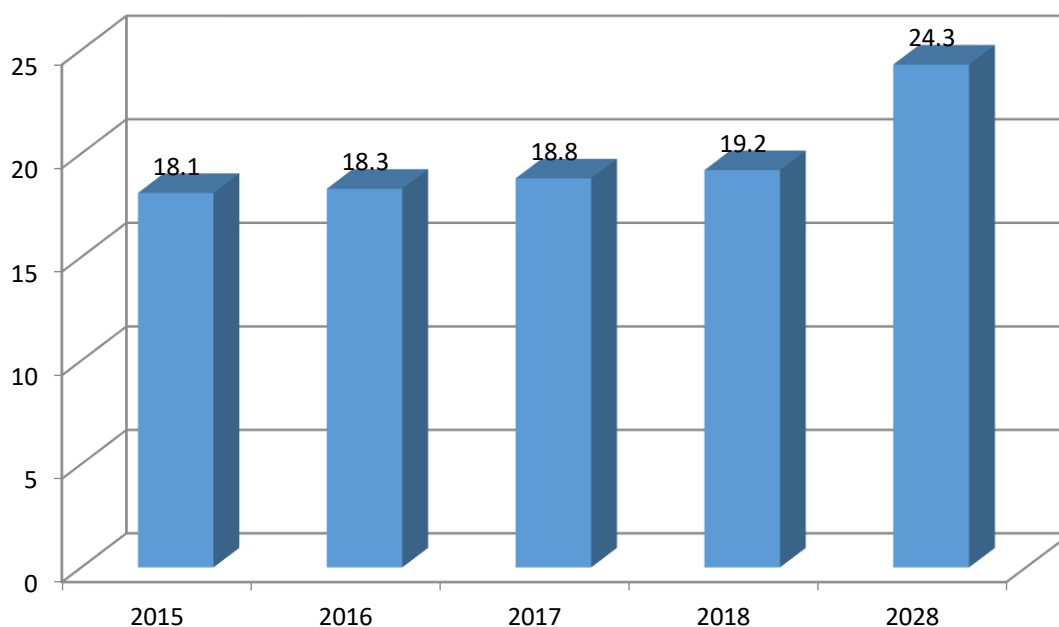

Рис. 4.3 – Загальний внесок туризму у ВВП Фінляндії 2015-2028 рр. (млрд.€)

Дослідницький відділ Statista (Statista Research Department) представляє статистику загального внеску подорожей та туризму у ВВП Фінляндії у 2012-2018 роках з прогнозом на 2028 рік. Діаграма показує, що доходи зменшилися з 2012 по 2015 рік, а динаміка зростання – з 2016 року. У довгостроковій перспективі до 2028 року – 24,3 млрд євро, тобто збільшення доходів від туризму на 25%. Зі збільшенням кількості туристів відповідно збільшуватимуться і доходи від туризму [12].

Окрім цього, у Фінляндії спостерігається збільшення кількості робочих місць (рис. 4.4).

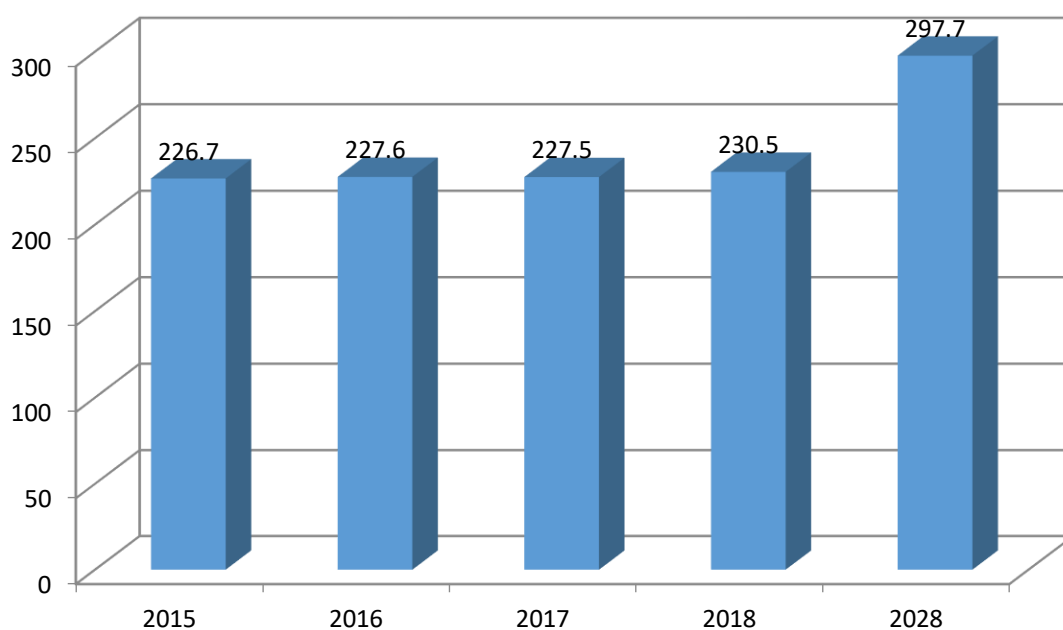

Рис. 4.4 – Загальний внесок подорожей та туризму у працевлаштування у Фінляндії на 2015-2028 роки (тис. робочих місць)

Дослідницький відділ Statista надає статистику з прогнозом майбутнього загального внеску подорожей та туризму у зайнятість у Фінляндії у 2015-2028 роках. У 2018 році індустрія туризму у Фінляндії надала (прямо чи опосередковано) загалом 230,5 тис. робочі місця. З 2012 по 2015 рік динаміка зменшувалась, а з 2016 року вона почала збільшуватися, тож згідно з прогнозами на 2028 рік, у туристичній індустрії Фінляндії буде близько 297,7 тисяч осіб. Цифра чітко показує перспективу збільшення кількості працівників

туристичної галузі, це пов'язано з тим, що з кожним роком будуть залучатися туристи з різних країн, їхня кількість зростатиме, а отже, для обслуговування такої великої кількості потрібно більше працівників туристів [11].

Найбільш перспективним напрямком розвитку туризму у Фінляндії є екотуризм, який залучатиме іноземних туристів. Covid-19 безповоротно змінив світ і людство, ці зміни торкнулися всіх галузей економіки та туризму, у тому числі. Побоювання великого скупчення людей збільшать популярність екологічних стежок, лісових походів, екскурсій на природу та подібних розважальних заходів. Через те, що Фінляндія – екологічно чиста країна, з невеликою кількістю населення, десятками національних парків і тисячами пішохідних стежок, тишею, миром і дефіцитом, вона явно має свої переваги в цій ситуації.

Багато туристичних районів розташовані у віддалених, малонаселених регіонах, багато з яких мають сезонний туристичний бізнес. Більшість працівників, зайнятих у цьому бізнесі, не проживають постійно у цих районах, а тому не сплачують податки з отриманих там доходів. Це підриває можливість туристичних територій створювати необхідну інфраструктуру на основі власних податкових надходжень. Тому слід організувати фінансування із зовнішніх джерел. Операційні передумови туристичного бізнесу можна покращити шляхом заохочення інвестицій в інфраструктуру туристичної зони, що не викривить конкуренцію між підприємствами. Вони включають інвестиції у транспорт, комунальні послуги, дороги, енергоефективність та відпочинок. Крім того, фінансування створення та підтримка національних парків, а також пішохідних та снігохідних маршрутів є життєво важливими для успіху туристичного бізнесу [17].

Ще одним пріоритетним напрямком розвитку туризму є ефективне використання досліджень та ринкових даних. У даний час буде організовано розробку останніх даних досліджень, а передача інформації до галузі покращиться. Сьогодні більш конкретні цілі включені до Плану дій з

дослідження туризму, який має бути завершений приблизно одночасно зі Стратегією туризму [18].

Також, відбувається зміцнення іміджу Фінляндії як туристичного регіону. Це збільшить цінність фінського бренду та зробить країну більш привабливою та популярною для туристів. Ця сила буде підтримуватися правильним видом міжнародної реклами. «Чотири К», що становить ядро фінського територіально залежного бренду туризму. Фінляндія має козир як туристична країна, це країна позитивних контрастів і творчості, завдяки чому вона сприймається як приємна, спокійна та сучасна, а також чисті та свіжі. Управління туризму Фінляндії відповідає за керівництво та координацію зусиль щодо зміцнення іміджу Фінляндії як туристичного регіону [19]. Екологічний та культурний туризм, який залучатиме іноземних туристів, може стати перспективним напрямком для розвитку туризму у Фінляндії. Також, країні слід подумати про інформаційну підтримку для кращого просування свого туристичного продукту на міжнародному ринку.

Таким чином, Фінляндія реалізувала низку нових стратегій та проектів, таких як перерозподіл стратегії біоекономіки, екологічно шкідливі субсидії, сприяння екологічним інноваціям усіх видів проектів Текесу (Національне агентство фінських технологій): розумне місто, розумний пошук, інновації та технології міста та Північного Льодовитого океану [19]. З точки зору екоінновацій, у Фінляндії хороші умови: весь рівень покриття національного лісового покриву досягає 78%, з великою кількістю водних ресурсів та запасів корисних копалин. Незважаючи на це, Фінляндія досягла інноваційної економіки, але роль природних ресурсів в економіці все ще дуже важлива. Фінляндія також дотримується експортно-орієнтованої економіки, 65-90% експорту [16]. Зі зменшенням споживання енергії та зростанням використання автомобілів викиди у Фінляндії значно скоротилися.

Однак, не всі екологічні показники є позитивними. Хоча уряд Фінляндії досяг позитивного прогресу у скороченні викидів, але мета підвищення ефективності використання ресурсів, зміни клімату, біорізноманіття не була

досягнута. Фінські екоінновації характеризуються досить високим рівнем продуктивності. Також, країна характеризується високим рівнем інвестицій, який, як правило, вищий, ніж у країнах-членах ЄС. Наприклад, у Фінляндії 38,17 млн євро вкладається у зелені проекти на мільйон населення, тоді як середній показник по ЄС складає лише 12,3 млн євро [15]. Такі інвестиції підтримуються міжнародним бізнес-ринком та політичним середовищем, промисловістю, науковими колами, дослідженнями та тісною співпрацею між ними. Крім того, рентабельність інвестицій від Cleantech Finland дуже висока. Країна стала однією з провідних у світі чистих кластерних технологій.

Висновки до розділу 4

Таким чином, сучасна Фінляндія є одним з найбільш перспективних туристичних центрів і позиціонується на міжнародному ринку туристичних послуг як країна пізнавального та зимового лижного туризму, активного літнього відпочинку з використанням природних ресурсів: озер, річок та лісів. Більше того, Фінляндія – одна з найчистіших країн світу. Суворе екологічне законодавство, політика збереження національних лісів та озер перетворили країну на єдиний заповідник (воду з понад 80% фінських озер можна пити без будь-якої турботи про власне здоров'я). Навіть найбрудніше місто країни – Гельсінкі, є найчистішою столицею Європи, а водопровідну воду в столиці навіть рекомендують пити для очищення організму. Завдяки цьому та унікальним фінським ландшафтам країна позиціонується як одне з провідних напрямків для в'їзного екотуризму.

Орієнтуючись на принцип сталого розвитку історико-культурного туризму, Фінляндія реалізує основні принципи політики поєднання інтересів місцевих громад, туристів та туристичного бізнесу. У країні активно реалізуються проекти, які сприяють розвитку сталого культурного туризму, зокрема, інформаційний каталог про культурний туризм у центральній Фінляндії, проект «Шлях у минуле», який досліджує давні поселення Південної Карелії; «Метал у житті» – проект з історії металопромислового виробництва. Ідея розвитку проекту «Культурна спадщина Південного Саво», створення туристичних об'єктів на базі військових фортець, формування екологічних поселень та багато інших має великий потенціал. Тому можна стверджувати, що геополітичні та соціально-економічні умови є надзвичайно сприятливими для подальшого розвитку туризму в країні.

ВИСНОВКИ

Таким чином, під час написання магістерської роботи було досліджено природно-рекреаційний потенціал Фінляндії. Система туризму надзвичайно важлива для розвитку та вдосконалення туризму. Це відкрита система, яка взаємодіє з різними зовнішніми системами, змушує елементи туристичної системи взаємопроникати з елементами цих систем, а також обмінюється з ними ресурсами та інформацією. Без системи неможливо створити досконалу туристичну роботу, оскільки це системний підхід, який структурує, організовує та сприяє розвитку туризму.

Також, було розглянуто нормативно-правове регулювання галузі туризму країни. Фінляндія – це швидко зростаючий напрямок у Північній Європі, який залучає все більше туристів із-за кордону. Північна країна славиться своєю незайманою природою та окремими регіонами, що простягаються від столиці Гельсінкі до найпівнічнішої точки Лапландії. У 2019 році вперше в історії Фінляндії розміщення іноземних туристів перевищило 7 мільйонів.

Окрім цього, було проаналізовано розвиток туристичної інфраструктури країни. Індустрія подорожей та туризму має велике значення для розвитку фінської економіки, оскільки її частка у ВВП становить понад 8% і становить 19 млрд євро. До 2028 року прогнозується, що доходи від туризму перевищать 24 млрд євро. У 2019 році заклади розміщення у Фінляндії зафіксували понад 23,1 мільйона ночівель, з яких 16 мільйонів – це вітчизняні туристи та 7,1 мільйона іноземних туристів.

Було охарактеризовано основні види туризму країни. Останніми роками кількість іноземних туристів у Фінляндії, особливо у столичному регіоні та у фінській Лапландії, яка приваблює туристів з усього світу, досить стабільно зростає. Більшість туристів-нерезидентів приїхали з сусідньої Росії, далі йдуть Німеччина, Великобританія, Швеція та Китай. В цілому, у 2019 році російські туристи мали майже 814 000 ночей у Фінляндії, тоді як німецькі туристи цього

року провели близько 661 ночі. Порівняно зі скандинавськими країнами, у Фінляндії досі залишається найнижча частка іноземних туристів у 2020 році, тоді як Данія, Швеція та Норвегія зафіксували значно більшу кількість відвідувачів. Незважаючи на зростання кількості іноземних відвідувачів, попит на внутрішній туризм все ще становить близько 70% загальних витрат Фінляндії на туризм.

Також було вивчено проблеми та перспективи розвитку туристичної галузі країни. Незважаючи на стрибок вітчизняних подорожей у вільний час, фінська туристична галузь сильно постраждала від пандемії коронавірусу (COVID-19). Фінляндія почала обмежувати транскордонний рух та закрила свої кордони для непотрібних поїздок у середині березня, що значно вплинуло як на в'їзний, так і на виїзний туризм. До липня 2020 року кількість ночівлі іноземних туристів у Фінляндії скоротилася на 55% у порівнянні з відповідним періодом минулого року. Внутрішній туризм відродився влітку 2020 року, але його обсяги не змогли заповнити прогалину, залишену іноземними туристами. Через обмеження на поїздки, пов'язані з COVID-19, приблизно 1,4 мільйона закордонних поїздок, заброньованих резидентами Фінляндії, були скасовані до вересня 2020 року.

Хоча більше людей почали подорожувати влітку 2020 року, переважна більшість фінів не планувала подорожувати або планувала подорож до Фінляндії замість виїзду за кордон. Фінляндія має позитивні перспективи для подальшого розвитку туризму, експерти прогнозують збільшення прибуття туристів, доходів та зайнятого населення Фінляндії у сфері туризму. У Фінляндії найбільш популярним і перспективним напрямком є розвиток екологічного туризму, оскільки країна багата на природні ресурси. У Фінляндії є 40 національних парків, і це одна з провідних країн за екологічністю та чистотою. Тому, завдяки інтенсивному розвитку екологічного туризму з 2010 року у Фінляндії спостерігається зростання туристів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела:

1. Букало Н. Особливості розвитку туризму в країнах Північної Європи. URL: <https://internationalconference2014.wordpress.com/2015/05/12/%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96>
2. Вишнеvsька Ю.В. Адміністративно-правові заходи забезпечення діяльності у сфері сільського туризму в Україні: автореф. дис. канд. юрид. наук. Київ., 2011. 20 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2011/11VYVTVU.zip (дата звернення 23.10.2018).
3. Директива (ЄС) 2015/2302 Європейського парламенту та Ради ЄС від 25 листопада 2015 р. про пакетні тури та пов'язані з ними туристичні послуги, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 2006/2004 і Директиви 2011/83/ЄС Європейського парламенту та Ради та скасовує Директиву Ради 90/314/ЄЕС. URL: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1504626811216&uri=CELEX:32015L2302>. (дата звернення 25.10.2018).
4. Інформація та проблемні питання щодо співробітництва України з Європейським Союзом (ЄС) у галузі туризму. URL: <http://www.tourism.gov.ua>
5. Макеева Д.Р. Зарубежный опыт формирования национальной системы качества туристских услуг: опыт Финляндии. URL: <https://readera.org/zarubezhnyj-opyt-formirovanija-nacionalnoj-sistemykachestva-turistskih-uslug-14057780>
6. Мировой атлас данных. Финляндия. URL: <https://knoema.ru/atlas/%D0%A4%D0%B8%D0%BD%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D1%8F>

7. Міжнародна діяльність Державної туристичної адміністрації України. Інформація відділу міжнародних зв'язків. URL: <http://www.tourism.gov.ua>
8. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року № 168-р від 16.03.2017р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249826501> (дата звернення: 10.08.2019).
9. Развитие железнодорожного туризма. URL: http://www.0zd.ru/sport_i_turizm/razvitie_zheleznodorozhnogo_turizma.html
10. Туманов В. В. Адміністративно-правове регулювання господарської діяльності з проведення лотерей: автореф. дис. канд. юрид. наук. Київ, 2011. 20 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2011/11TVVZPL.zip (дата звернення 22.10.2018).
11. Туризм приносит Финляндии больший доход, чем лесная или пищевая промышленность. URL: <http://fontankafi.ru/articles/32615/>
12. Agenda for a sustainable and competitive European tourism: Communication from the Commission of the European Communities (Brussels, 19.10.2007). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52007DC0621> (дата звернення: 22.05.2020).
13. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union. Part one. URL: https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/eu_citizenship/consolidated-treaties_en.pdf (дата звернення: 20.05.2020).
14. Convention implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at their common borders. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:42000A0922\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=celex:42000A0922(02)) (дата звернення: 22.05.2020).
15. Europe, the world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe: Communication from the Commission to the European

- parliament. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52010DC0352> (дата звернення: 23.05.2020).
16. European Commission: Executive Agency for SMEs: COSME. URL: <https://ec.europa.eu/easme/en/cosme> (дата звернення: 24.05.2020).
- 17.«Finland's Tourism Strategy to 2020. Four good reasons to promote tourist industry development». URL.: file:///C:/Users/Usr/Downloads/Finlands_Tourism_Strategy_to_20201.pdf
18. Finland's updated tourism strategy for 2019-2028. URL: <https://tem.fi/en/finland-tourism-strategy>
19. Finland as a tourist destination. URL: <https://toolbox.finland.fi/lifesociety/finland-as-a-tourist-destination/>
20. Industry Brief: Tourism. URL: <https://www.lapland.fi/business/tourism-industry-in-lapland/>
21. Key tourism sector operators in Finland. URL: <http://www.aalep.eu/key-tourism-sector-operators-finland>
22. Laki matkapalveluyhdistelmästä 14.12.2017 № 901/2017. URL: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170901> (дата звернення 25.10.2018).
23. Lietuvos Respublikos turizmo įstatymas Priėmimo data: 19.03.2018 VIII-667. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3c3504d2804011e89188e16a6495e98c> (дата звернення 25.10.2018).
24. Overview of EU Tourism Policy. URL: https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/policy-overview_en (дата звернення: 24.05.2020).
25. Rail routes in France. URL: <http://about-france.com/scenicrailways.htm>
26. Regulation (EC) No 1107/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 concerning the rights of disabled persons and persons with reduced mobility when travelling by air (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32006R1107> (дата звернення 25.10.2018).

27. Regulation (EC) No 261/2004 of the European Parliament and of the Council of 11 February 2004 establishing common rules on compensation and assistance to passengers in the event of denied boarding and of cancellation or long delay of flights, and repealing Regulation (EEC) No 295/91 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32004R0261> (дата звернення 25.10.2018).
28. Regulation (EU) No 1177/2010 of the European Parliament and of the council of 24 November 2010 concerning the rights of passengers when travelling by sea and inland waterway and amending Regulation (EC) No 2006/2004 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32010R1177>. (дата звернення 25.10.2018).
29. Regulation (EU) No 181/2011 of the European Parliament and of the council of 16 February 2011 concerning the rights of passengers in bus and coach transport and amending Regulation (EC) No 2006/2004 (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32011R0181>. (дата звернення 25.10.2018).
30. Regulation (EU) No 524/2013 of the European Parliament and of the council of 21 May 2013 on online dispute resolution for consumer disputes and amending Regulation (EC) No 2006/2004 and Directive 2009/22/EC (Regulation on consumer ODR). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32013R0524> (дата звернення 25.10.2018).
31. The European Union explained: Enterprise: A new industrial revolution – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014. P. 1. URL: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/353e8d0a3b15-4737-99bb-b5f98c211b89/language-en/formatPDF/source-74946622> (дата звернення: 23.05.2020).
32. The European Union: Cohesion Fund. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/cohesionfund (дата звернення: 26.05.2020).

33. The European Union: European Union Solidarity Fund. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/en/funding/solidarity-fund (дата звернення: 26.05.2020).
34. The European Union: European Regional Development Fund. URL: http://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf (дата звернення: 25.05.2020).
35. The European Union: European Social Fund. URL: <http://ec.europa.eu/esf/home.jsp> (дата звернення: 25.05.2020).
36. The official Travel Guide of Finland. URL: <https://www.visitfinland.com/>
37. Tourism in Finland stays on record level. URL: <https://www.businessfinland.fi/en/whats-new/news/2019/tourism-in-finland-stays-on-record-level>
38. Tūrisma likums Pieņemts: 17.09.1998. Stājas spēkā: 01.01.1999, Attēlotā redakcija 01.01.2018. URL: <https://likumi.lv/ta/id/50026-turisma-likums> (дата звернення 25.10.2018).
39. Turismiseadus Vastu võetud 15.11.2000 RT I 2000, 95, 607 jõustumine 01.03.2001. URL: <https://www.riigiteataja.ee/akt/128122017031?leiaKehtiv> (дата звернення 25.10.2018).

Література:

40. Абрамов В. В., Тонокошкур М. В. Історія туризму: Підручник. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 294 с.
41. Альошинський, Є. С. Передумови створення транспортно-логістичних кластерів у межах міжнародних транспортних коридорів / Є. С. Альошинський, Є. І. Балака, Г. О. Сіваконева, О. Світлична // Матеріали дев'ятої Міжнародної науково-практичної конференції «Проблеми міжнародних транспортних коридорів та єдиної транспортної системи України». — Коктебель: УкрДАЗТ, 2013. — С. 87-89.
42. Бараш Ю. С. Розвиток залізничного туризму в Україні / Ю. С. Бараш // Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Д., 2014. – Вип. 8. – С. 7-11.

43. Бартошук О.В. Моделі розвитку індустрії туризму (зарубіжний досвід). Держава і регіони. Серія «Економіка та підприємництво». 2011. № 2. С. 62–68.
44. Бедрак Н. О. Адміністративно-правове регулювання туристичною галуззю: автореф. дис. канд. юрид. наук. Київ, 2010. 16 с.
45. Бекірова Е. Е. Правове регулювання ліцензування певних видів господарської діяльності : дис. канд. юрид. наук. Одеса, 2005. 202 с.
46. Галаджій О. Фінляндія. Невимовна екзотика або що таке Саарівелька. Міжнародний туризм, 2010. № 5. С. 40-43.
47. Гончаренко Н.І., Склярєнко Я.Я. Теоретико-методологічні основи дослідження туристичної політики європейського союзу. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». 2017. Вип. 6. С. 161–167.
48. Гуляєв В.Г. Организация туристических перевозок. – М.: Финансы і статистика. – 2001. – 512с.
49. Давидова О.Г. Моделі державного регулювання розвитку туристичної діяльності: світовий досвід. Ефективна економіка. 2012. № 10. С. 21-28.
50. Дмитрівський Ю.Д. Туристські райони світу // Ю.Д. Дмитрівський. – Смоленськ, 2000. – С. 138-152.
51. Зайчук К.А. Напрями державного регулювання туристичних ринків: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 18 травня 2017 р.). Луцьк, 2017. С. 13-15.
52. Казкові води Угорщини. Лікування та туризм. Довідник для туриста. – Ужгород, 2001.
53. Кифяк В.Ф. Організація туризму: Навч. посібник. – Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 334 с.
54. Клименко І. В., Ус І. В. Ризики європейського інтеграційного проекту: виклики та можливості для України. Київ, 2012. 88 с.

55. Козловський Є. В. Іноземний досвід регулювання міжнародного туризму та його використання в Україні. – 2007.
56. Козловський Є. Шляхи формування еліти в туристичній галузі (вітчизняний та іноземний досвід) // Формування й оновлення політико-управлінської еліти в сучасній Україні: Зб. наук. пр. / За заг. ред. М. І. Пірен. – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – С. 169 – 188.
57. Козловський Р. Україна: туристичний рух. 2013. Український туризм. 2014. № 1. С. 26–28.
58. Лазарева О. В. Ключові аспекти розвитку агротуризму в Україні // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2017. – Вип. 4. – с. 25-35.
59. Лебедєв І.В. Державне регулювання туризму в країнах Європейського Союзу. Державне регулювання сфери туризму України в контексті процесів євроінтеграції / за заг. ред. В.Г. Герасименко, О.Л. Михайлюк. Київ, 2019. С. 52–64.
60. Лебедєв І.В. Сталий розвиток туризму: досвід Європейського Союзу і завдання для України. Вісник соціально-економічних досліджень. 2018. № 3(67). С. 162–173.
61. Лученок С.А. Агротуризм: мировой опыт и развитие в республике Беларусь // С.А. Лученок. – Минск: БГЭУ, 2008. – 198 с.
62. Максаковський В.П. Туристско-рекреационные районы зарубежной Европы: Навч. посібник, Москва, 2010. 120 с.
63. Мальська М.П., Худо В.В., Цибух В.І. Основи туристичного бізнесу: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури; 2004. – 272 с.
64. Матюшенко І.Ю. Беренда С.В., Резніков В.В. Євроінтеграція України в системі міжнародної економічної інтеграції: навчальний посібник. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. 496 с.
65. Опанасюк Н. А. Право Європейського Союзу і національне туристичне законодавство // Український часопис міжнародного права: науково-практичний журнал. К. – 2002. – № 4. – С. 33-44.

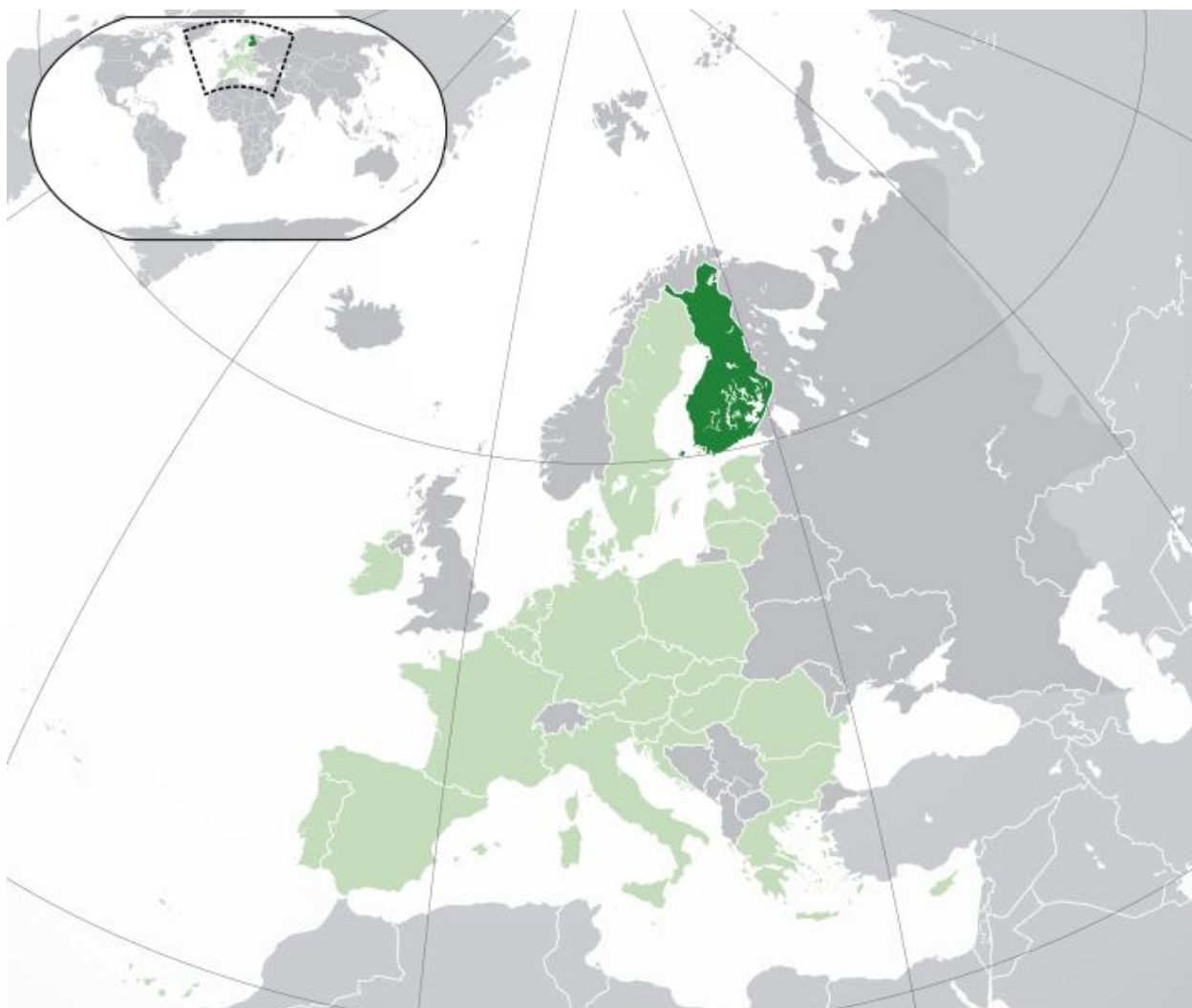
66. Опанасюк Н. А. Формування та розвиток туристичного законодавства в Україні // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Випуск 16/ – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – С. 115-120.
67. Писаревський І. М. Туризм як національний пріоритет / Монографія. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 284 с.
68. Пітюліч М.М. Особливості функціонування сільського туризму в Україні та досвід європейських країн // М.М. Пітюліч, І.І. Михайлюк. // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2011. – Серія «Економіка». – Спецвипуск 33. – Частина 3. – с. 154-158.
69. Портер М. Конкуренція: учеб. пособ.; пер. с англ. Москва: Изд. дом «Вильямс», 2003. 495 с.
70. Роїна О.М. Туристична діяльність в Україні: нормативно-правове регулювання ; 2-е вид., змін. та доп. Київ, 2006. 464 с.
71. Саричев В. І. Стан та перспективи світової та національної сфер туризму в контексті людського розвитку. Статистика України. 2014. № 2. С. 80–84.
72. Сенин В.С. Введение в туризм / В.С. Сенин: -- М., – 1993. 2) Папирян Г.А. Экономика туризма/ Г.А. Папирян. М.: Финансы и статистика 2000.
73. Соколенко С.І. Проблеми і перспективи посилення конкурентоздатності економіки України на основі кластерів. зб. наук. праць / за ред. Є.І. Бойко. Львів: ІРД, 2008. 136с.
74. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: нац. доп. / заг. ред. В. М. Гейця. Київ: НВЦ НБУВ, 2009. 687 с.
75. Стрілець В. І. Організація залізничного туризму в Україні як чинник підвищення прибутковості галузі / В. І. Стрілець // Вісн. Дніпропетр. нац. ун-ту залізн. трансп. ім. акад. В. Лазаряна. – Д., 2011. – Вип. 1. – С. 114-117.
76. Стрішенець О.М. Теоретичні аспекти формування та розвитку транскордонного ринку туристично-рекреаційних послуг. Структурні зміни в економіці природокористування: теоретичні основи та прикладні аспекти: монографія / О. М. Стрішенець. Луцьк, 2016. С. 35-46.

77. Терес. Н. Досвід Фінляндії з розвитку історико-культурного туризму. Етнічна історія народів Європи. 2018. Вип. 55. С. 130-135
78. Туристична Угорщина: Довідник. – Ужгород, 2005.
79. Федорченко В.К. Теоретичні та методичні засади підготовки фахівців для сфери туризму: Автореф. дис. докт. пед. наук: 13.00.04. – К., 2005. – 35 с.
80. Шевченко С. Перспективи європейської інтеграції ринку туристичних послуг України. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23. Ч. 2. С. 124–130.
81. Шпомер А. І. Ліцензування господарської діяльності (господарсько-правовий аспект) : дис. канд. юрид. наук. Київ, 2006. – 233 с.
82. Ягула К.П. Туристско-рекреационный потенциал Финляндии. Демографические риски XXI века: материалы III Межвузовской студенческой конференции с международным участием, 13 мая 2016 г., Минск, Беларусь / БГУ, геогр. фак.; редкол.: Е.А. Антипова (гл. ред.). Минск: Белсэнс, 2016. С. 185-186.

ДОДАТКИ

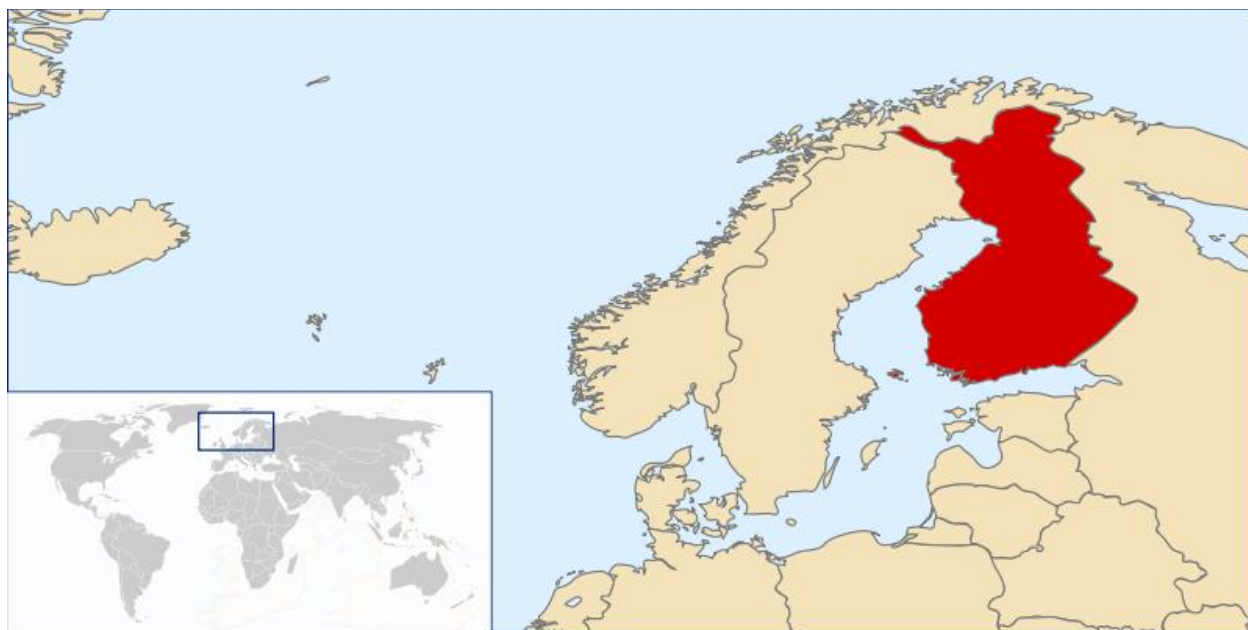
Додаток 1

Фінляндія на карті Європи

Джерело:[61]

Географічне положення Фінляндії

Джерело:[11]

Фізична карта Фінляндії

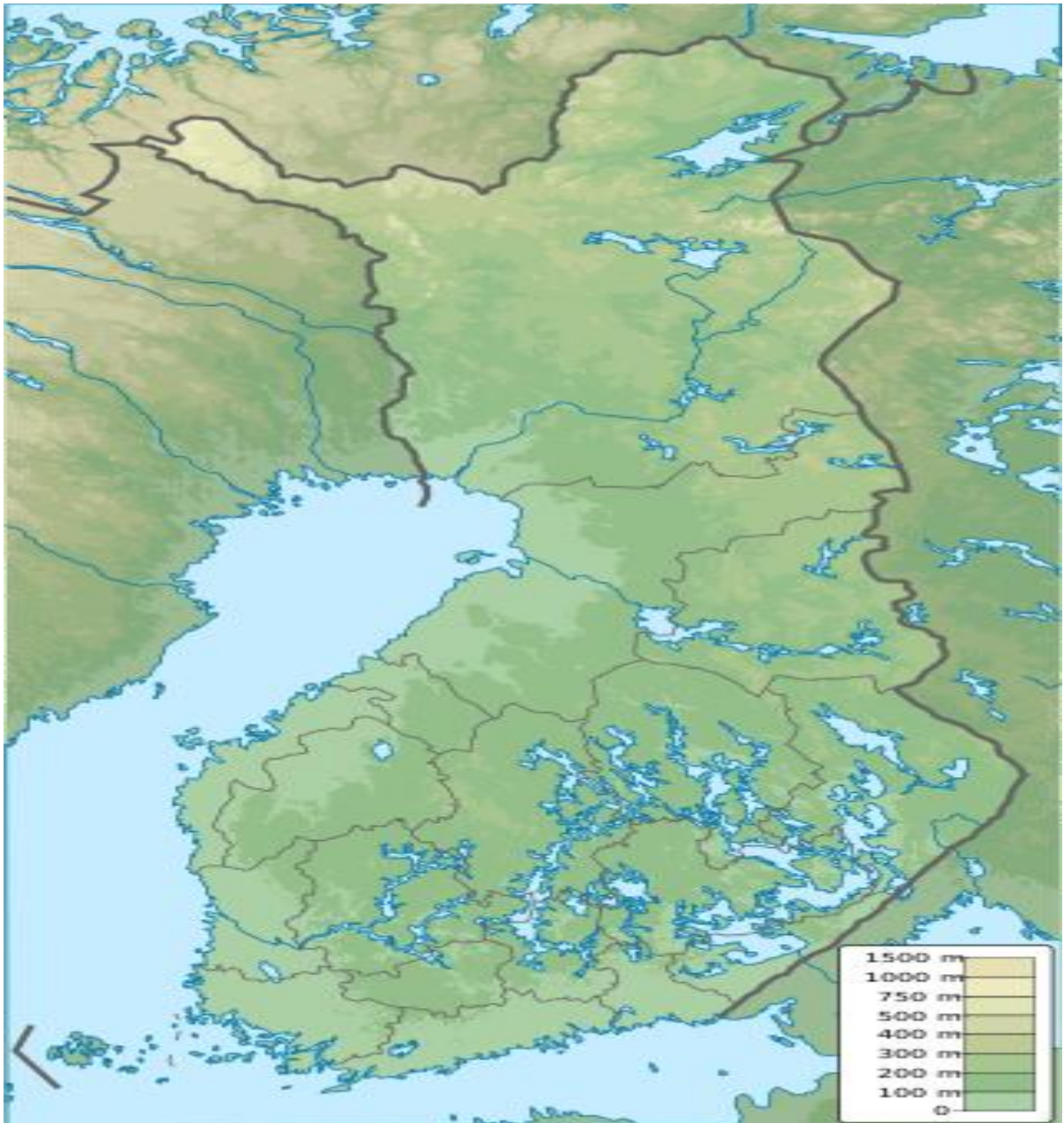
Джерело:[18]

Клімат Гельсінкі

Показник	Січ.	Лют.	Березень	Квіт.	Травень	Червень	Липня	Серп.	Вер.	Жовт.	Лист.	Груд.	Рік
Абсолютний максимум, °С	8,5	10,3	16,2	21,9	28,2	31,4	33,7	31,5	26,2	18,2	13,0	10,8	33,7
Середній максимум, °С	-1,7	-2,2	1,5	8,0	14,8	18,8	21,9	20,0	14,7	8,8	3,3	0,1	9,0
Середня температура, °С	-5	-5,7	-1,9	4,1	10,4	14,6	17,6	15,8	10,7	5,6	0,4	-3,2	5,3
Середній мінімум, °С	-7	-7,9	-4,5	0,5	6,0	10,6	13,9	12,7	8,3	3,8	-1	-5	2,5
Абсолютний мінімум, °С	-34,4	-33	-31,3	-19,8	-7	-0,5	4,9	2,1	-4,5	-14,5	-25,5	-35	-35
Норма опадів, мм	53	37	36	32	37	61	66	78	63	82	72	57	67,6
Температура води, °С	2	1	1	2	5	9	15	17	14	10	7	3	7

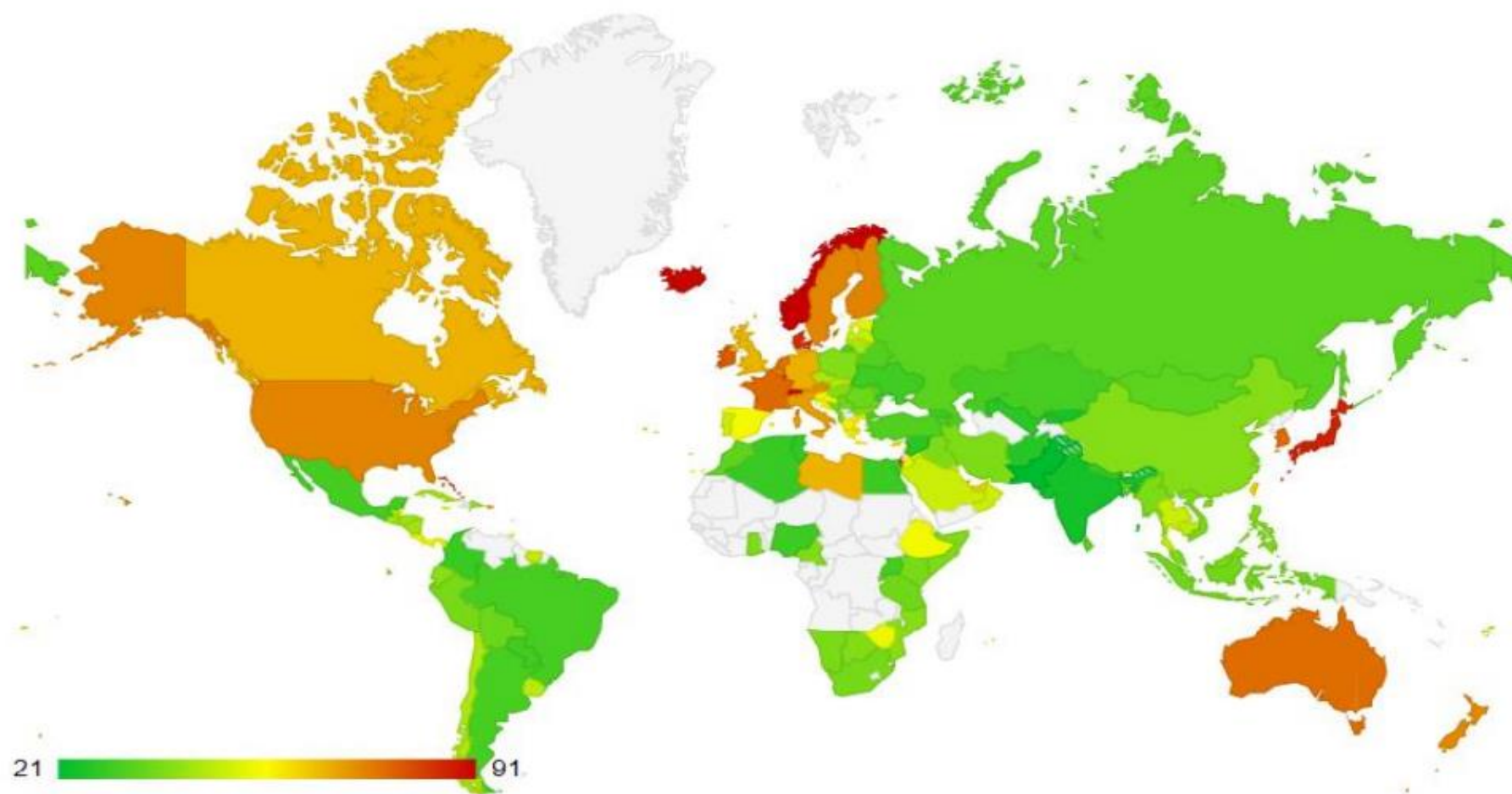
Джерело:[19]

Рельєф Фінляндії

Джерело:[96]

Цінова доступність країн світу 2020 рік

Джерело:[11]

Фактори розвитку туризму

Джерело:[28]